

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

ОРГАН
ПЛАСТОВОЇ ДУМКИ

Ч. 1 (8)

ТОРОНТО

1966

Редакційна колегія:

Головний редактор: пл. сен. Юрій Пясецький; члени: пл. сен. Осип Бойчук, пл. сен. Орест Гаврилюк, пл. сен. Яро Гладкий, пл. сен. Роман Голод, пл. сен. Ольга Кузьмович, пл. сен. Любомир Онишкевич, пл. сен. Володимир Савчак, ст. пл. Данило Струк.

Адміністратор: пл. сен. Омелян Тарнавський

Дещо про авторів цього числа та поазбучний список зголосованих співробітників до ширшої редакційної колегії "Пластового Шляху" — дивись 3-тя сторінка обкладинки.

ЗМІСТ:

	Стор.
Юрій Пясецький — З досвідом минулого — думкою в майбутнє (редакційна)	1
Дрот — Чи доконче?	4
Яро Гладкий — Другий пластовий конгрес	7
Атанас Фіголь — За перебудову організаційної структури	
української діаспори	13
Леся Храплива — Про що слід би говорити	21
Юрій Пясецький — Чи ми знаємо чого ми хочемо	23
Орест Гаврилюк — Виховні кадри новацтва в умовах діаспори	29
Ольга Кузьмович — Наша молодь в західному світі	36
Лариса Залеська-Онишкевич — Духовно-культурна творчість і Пласт	40
Ігор Раковський — Пласт і "мілітаризм"	43
Роман Голод — Соціальне дозрівання в молодечому віці	49
* * * — Висті з пластового сусір'я	54
Володимир Савчак — Бібліографія публікацій про Україну чужими мовами	60

Статті підписані прізвищем, псевдонімом або ініціалами авторів, висловлюють їх власні погляди, які не завжди мусять покриватися з поглядами редакції чи Головного Пластового Проводу.

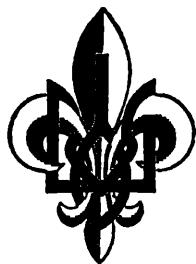
Річна передплата: США і Канада — 5 дол., Австралія — 1.10.0, Австрія — 90 шіл., Аргентина — 250 пез., Бразілія — 200 кр., Великобританія — 1.0.0, Німеччина — 10 н. м., Франція — 15 фр. Ціна одного числа в США і Канаді \$1.25.

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:

Juri Piasieckyj, P. Eng.
375 Ellis Pk. Rd.
Toronto 3, Ont., Canada

АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЙ:

Plastovy Shliakh, Magazine
2199 Bloor Street West
Toronto 9, Ont., Canada

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

орган
пластової думки

Число 1 (8)

Торонто — Канада

Січень 1966

З ДОСВІДОМ МИНУЛОГО — ДУМКОЮ В МАЙБУТНІ

Дорогі Читачі!

Оце вже втретє починає виходити орган пластової думки «Пластовий Шлях». Перші три числа з'явилися як двомісячники у 1930 році в час найбуйнішого розквіту Пласти на рідних землях. Поява цього журнала зродилася «з пекучої потреби провідницького слова» — як сказано в передмові до 1-шого числа.

Пласт — тоді вже кількотисячна активна організація, що спонтанно зростала — потребував авторитетної думки провідного гурту людей, яка унапрямлювала б динамічне, стихійне й буйне життя та дію молоді. Бож хоч наша молодечка організація мала ясну, чітко з'ясовану ідею, вірних, жертовних, послідовних і відповідальних «апостолів» - провідників та прихильне середовище, тобто всі найосновніші передумови здорового росту, то вже й тоді існував «конфлікт ідей»:

- тиха, законспірована, але загрозлива ідея комунізму, яка проникала навіть у старшопластунські ряди,
- ідея псевдо-льояльності до ворожої нам польської держави,
- ідея реалізувати розвиток українського державного і культурного життя в рамках Радянського Союзу (СССР),
- доба «жорстока, як вивчиця» закликала наших членів у ряди революційного підпілля. Через те деяка кількість старшого пластунства відійшла часово від Пласти і його виховної роботи.

Появу «Пластового Шляху», що в тих умовах мав на меті втримати ідейну одність, припинила заборона ворожої влади, яка вважала динаміку пластового руху загрозливою для «безпеки держави».

Однаке, хоч зіпхнутий у підпілля, Пласт втримався завдяки незломній вірності «апостолів» і самої молоді, що визнавали сві-

тогляд спертий на засадах українського патріотичного гуманізму, і такій же волі вирощувати в цьому світогляді український «новий люд». Тож, не взажаючи на заборону влади, а потім страхіття війни і повоєнні умови побуту в таборах «Ді-Пі», Пласт не припинив своєї дії, навпаки, користуючись по війні прихильністю переможних окупантів і поворотом до активної праці тих, що залишили нас для революційної діяльності в краю, згуртував на ново під свій прапор кілька тисяч молоді.

Ашаффенбурзький конгрес мав на меті вивінувати нас «ідеологічним наплечником» та підготовити до несподіванок у незнаному тоді майбутньому масового переселення за океан. Він був підсумованням і потвердженням ідей, винесених з рідної землі, і скріплював духові сили нового покоління «апостолів». Бо ті, що в краю були активними членами старшого пластунства, тепер ставали в лаву провідників Пласти вже як члени сенійорату.

Пластова виховна концепція виправдала себе на практиці в час великого переселення. Без уваги на поновне «перемішання» пластового членства, зовсім нові побутові умови і труднощі праці, організаційна сітка Пласти у всіх країнах поселення постала на диво швидко, і почалась більш чи менш нормальна пластова виховна робота.

Допомагала в цьому теж і друга, поновна поява «Пластового Шляху», який уможливив обмін думками друзів з різних країн поселення. «Пластовий Шлях» став виконувати знов ролю трибуни «провідницького слова», а теж і вільної пластової думки у шуканні нових доріг у нових умовах. І дуже жалко, що через різні непригожі умови з'явилось від 1950 до 1954 року тільки чотири числа в неперіодичному виданні, бо пластовий корабель опинився знов серед хаосу супротивних хвиль і вітрів: **конфлікту ідей цілого західного світу, а в тому і нашої грамоди.**

● Замість ворожої держави — відкриті рамена багатої, але чужої нам культури і привабливі та різномірні можливості, зокрема для молодої генерації.

● Розбіжні погляди на майбутнє українських поселенців на віть серед керівників чинників українського суспільства — так світських, як і церковних.

● Денаціоналізація — засуджена в краю як зрада — «освячена» і оправдувана ніби неминучістю природного соціального «закону» і підтримавана філософічними теоріями і напрямками, оголошеними з університетських катедр. Примана особистої свободи одиниці і її добра, оцінюваного вище добра спільноти, хаос у дефініції «нації», пророцтва про сумерк націоналістів як відженого періоду історії людства, теорії про «еліття націй» і близький «упадок національних бар'єр» вдаряють об боки нашого пластового корабля з ідеалістичним прапором на щоглі.

● Брак реалістично обоснованої ВІЗІІ українця поза межами рідної землі на постійному поселенні і ВІРИ у вічне існування українства у діяспорі (на зразок жидівської спільноти) викликує деколи навіть сумнів у сенс нашої виховної роботи серед тих, що податливі на аргументи чужого довкілля.

Пласт завжди «плив проти хвиль» — від самого початку свого існування. Тож праця над шуканням і сталенням ідейної оборонної зброї позначувала всі наші конференції, з'їзди, зустрічі, вишколи виховних кадр тощо.

Однаке брак постійного органу пластової думки і можливості на його сторінках у вільній дискусії шукати способів, як «наставити вітрила нашого корабля», щоб навіть супротивні вітри несли його до нашої таки мети, щоб думки наших провідних людей унапрямлювали дію і узгіднювали погляди розсіяних по цілому земному гльобі виховників нашої молоді, ми всі боляче відчували впродовж останнього десятиліття.

Ціла наша еміграційна спільнота стоїть перед гамлетівським питанням «бути чи не бути». Над майбутністю української діяспори почали поважно задумуватись наші педагогічні, громадсько-організаційні і церковні провідні кола. Сподіваємось світового конгресу вільних українців, а вслід за тим з'ясування різних основних проблем і питань. Ці всі підготови тісно в'язнуться з майбутнім відношенням нашого рідного середовища до пластової праці, що є незвичайно важливим фактором нашого успіху.

Тож ПОТРЕБА НЕГАЙНОГО ЗВОРОТУ ЦІЛОГО НАШОГО ДУМАЮЧОГО АКТИВУ ДО ПОВАЖНОГО, ПЛЯНОВОГО, БЕЗ ПОСПІХУ ВЕДЕНОГО РОЗГЛЯДУ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ, який закінчився б конгресом як його завершенням, знов стає koneчністю, а навіть наказом теперішнього часу.

Допомогти в цьому — найближче завдання втрете відновленого «Пластового Шляху». З тією метою запрошуємо до співпраці якнайширше коло так нашого Членства, як і Громадян — Приятелів Пласти. Зокрема просимо до слова молодших наших Друзів і Подруг — бож незабаром за ними черга переймати керму «пластового корабля» і «плисти проти хвиль», достосовуючи тактику до умов, але до тієї ж мети і під тим же пластовим прапором так, як все своє життя пили й боролись із супротивними вітрами перші «апостоли» пластового руху.

Тож «з досвідом минулого, а з думкою про майбутнє» — нехай буде гаслом цьогорічних чисел нашого відновленого журнала.

СКОБ!

Пл. сен. Юрій Пясецький

ЧИ ДОКОНЧЕ?

Ще перед 2-ими зборами КУПО ці думки д-ра Олександра Тисовського з'явилися на сторінках листка зв'язку 1-шого куреня УПС. З уваги на те, що вони актуальні і в теперішньому часі, а багато наших, зокрема молодших, Друзів не мали змоги з ними познайомитися, передруковуємо їх у нашому журналі.

Редакція

Часом питаю себе: Чи доконче у Пласті обмежувати різними пра-
вильниками, наказами, заборонами, поученнями життєвий розмах моло-
дих, а то й старших людей, свободу користування тим, що може дати
людині приємність, вдоволення, збуджує фантазію, тим, що — сказати
б — робить життя різнопорядним, цікавим?

Нещодавно заставило мене щире і голосне визнання однієї осо-
би на дуже відповідальному серед нас становищі, особи, яка колись, зда-
валося, була Пластові помітно віддана, та й ще сьогодні формально все
таки уважається пластуном.

У розпалі реторичного патосу ця особа висловилась, що, на її
думку, не доцільно в'язати молодь якимсь то зasadами, як ось точками
“Пластового закону”, і не давати їй вижитися так, як це бачимо, напри-
клад, в американському середовищі, де молоді вільно все, навіть — до
розднузданих “гентів” включно. Не зважаючи на зовсім помилкове уявлен-
ня цієї особи про справжню проблему американської педагогії, не мож-
на заперечити, що декому, головно вже немолодому, дошкулють ці, на-
звімо їх у загальному, “закони”. Вони бо непокоять пластове сумління,
коли мова про повне користання життевими розкошами.

Приглядаюся часом до тих труднощів дійти до ладу із самим со-
бою щодо вимог і оточення і питаю себе: чи доконче ставити високі
вимоги у нашому Пласті?

Це в нас основне питання, яке в'яжеться з ішими проблемами:
елітарності, пластових присяг чи обітів на “Пластовий закон”, беззасте-
режності всіх вимог того закону, ставлення Пласту до інших молодіжних
організацій з менше суворими вимогами тощо. А далі йде важка загальна
проблема УПС, яка довела, як зачуваю, до дискусії нібито не виясненого
питання “Що таке пластун-сеньйор?”...

Мало того: власне особи, які так обороняють загрожену Пластом
“свободу” людини, уважають себе навіть уповаженими проектувати основні
реформи в Пласті в напрямі визволення пластиuna з-під “морального гніту”.
Але ж дивне при цьому явище: такі свободолюбні реформатори, колишні
пластуни-юнаки, а нинішні сеньйори, не виказують охоти, ані не роблять

ніяких заходів, щоб — саме із цієї причини — виступити з Пласту. Вони, навпаки, радо згадують свої осяги в Пласті із часу свого молодечого захоплення ідеєю Пласти, а буває навіть шкодують що у воєнній хуртовині пропали документи їхньої колишньої діяльності.

Отож, чи доконче? — У давній і новішій історії Пласти можемо знайти повчальні приклади діаметрально протилежного наставлення до пластової ідеї в ділянці життєвої поведінки. Бувають одиниці, які хочуть зватися й надалі пластунами, але не розпоряджають такою силою волі, щоб своєю поведінкою, стилем свого життя, **бути справжніми** пластунами. Саме вони виправдують свою поведінку критикою основ Пласти, а, буває, і висміванням звичаїв, форм, символів, дораджуючи це і те зміниги чи усунути — мовляв, цього вимагає життя і треба до його вимог пристосуватися. Однаке, те так зване “життя” — це вони самі, це їхні особисті звички, їхні недоліки характеру, їхні приемності, яких їм важко виректися, хоч на ділі це нездорові, нерозумні чи некультурні звички і налоги.

Жаліємо, що не можемо вдоволити бажання таких одиниць. Пристосовувати Пласти до їхнього життя нам не вільно. Такий Пласт, яким вони хотіли б його бачити, був би нам зовсім непридатним. Нам відомо, що життя, очевидно — правдиве життя, має свої власні виховні методи. Кожна більш-менш життездатна людська молода істота якось виростає, якось розвивається тілесно й духовно, якось проб'ється вкінці крізь життя, з успіхом чи без нього, по доброму чи насилу, з користю чи й без неї, а чи навіть зі шкодою для себе і для своєї найближчої людської спільноти. Тому можна теж без великого зусилля, **без вимог організувати** ці молоді людські істоти до громадного, а то й масового виконування того, що кожна одиниця сама чи в товаристві з іншими схильна робити, для прикладу кажучи — змагатися, боротися, грратися, співати тощо. Такі організації можуть, байдуже для яких цілей, масово захоплювати молодь і робити чимале враження збирними виступами.

Але це все **не зобов'язує** одиниці, молодої людини, **не вказує** їй напряму тілесного й духовного розвитку **найкориснішого** для неї самої і для рідної їй людської спільноти. Воно **не веде** одиниці до свідомого **керування** **своїм розвитком**.

Зате Пласт звертається усіма засобами **до кожної** одиниці зокрема і займається нею як членом спільноти. У Пласті все обчислене саме **на виховання** одиниці. Безперечно, є добре, і нам на цьому залежить, щоб тих одиниць було багато, але сама маса як така тут ні при чому, тож і враження збирних виступів має вирішне значення тільки тоді, коли вони є сумою свідомих самовиховних зусиль у будові пластового характеру всіх одиниць — **кожної** зокрема.

Кількість пластунів — це не те саме, що маса молоді будь-якої організації. Ціллю Пласти не є конкуренційний змаг за **масовість** членів. Змаганням Пласти є **ПРИСТОСОВУВАТИ** життя **ДО ПЛАСТОВИХ** ЗА-

САД, у ніякому разі — навпаки, тобто — достосовувати ПЛАСТ до негативних явищ життя згідно з бажанням заблуканих його представників.

Те нев'язане життя, тобто поведінка людей без пластових засад, — це без думки й міркувань ходження одиниці навмання серед інших людей, спричинювання зударів, викликання непорозумінь, обурень, псування настрою прикрими звичками, неуважливістю, нервозними вибухами химер і всього того, чого можна легко оминати, коли одиниця — завчасу пластово вироблена — усвідомлює вимоги культури і свідомо панує над собою. При всьому “моральному гнітові” Пласт не тільки не забороняє ніякої культурної і розумної розваги чи приемності, але, навпаки, поручає підекати веселість, товариськість і легкий підхід навіть до найважчих життєвих справ і проблем. Не можна ж робити Пластові закиду із того приводу, що принципово відкидає розперезаність, цинізм і підхмелену веселість. Пласт мусить поборювати безглузду думку, начебто люди можуть веселитися чи знаходити приемність у товариській зустрічі тільки, сказати б, у “наркотизованому стані”.

Нам важливе те, що життя за пластовими засадами ощаджує величезну енергію, запобігає її витраті на боротьбу з непотрібно створюваними труднощами особистого і суспільного життя, енергію, яку можна зужити на поступ у рідній культурі, науці, техніці, загалом у всьому тому, у чому ми як народ мусимо ще багато зробити, щоб дотримати кроку іншим та запобігти тому, щоб історія світу не відсунула нас на бічні рейки.

Життя, дійсність дивляться поблажливо на наші “масові” співи й танки тощо, але вимагають розумних, тверезих, підприємливих, свідомих і вмілих — підкреслити б: у міліх і характерних одиниць. І не конче аж мільйони, але хоч би сотки таких одиниць Пласт намагається і повинен нам дати.

Тому доконче треба обстоювати нам у Пласті всі точки “пластового закону”, без ніяких змін, без ніяких укорочень, застережень чи реформ, хоч би й як важко було їх дотримуватись, не тільки для власного добра, але для добра і майбутності нашої української спільноти.

ДРОТ

«Поки всього нашого громадського життя не проникнуть ідеали служби Богові й Батьківщині, служби близкім і послуху самих встановленій владі, поки юнацький пластовий закон не стане в духовому його поглибленні законом зрілих мужів, доти багато жертв будуть трагічно зayıвими!..»

Серій Лев

ДРУГИЙ ПЛАСТОВИЙ КОНГРЕС

Моя стаття, що в основі є дискусійною, має завдання тільки в загальному зацікавити читача деякими важливішими аспектами і проблемами Другого Пластового Конгресу. Я вповні свідомий, що в короткій журналистичній статті можу посягнути тільки по таку обмежену ціль. Але, крім того, щоб викликати зацікавлення, конечним є відразу провести у читача інтелектуальну мобілізацію та розбудити і скріпити в ньому чуттєве і вольове ставлення до тієї справи. Цього передусім вимагає важливість, засяг і глибина проблематики, трудність охопити її цілковито і потреба її докладно спрецизувати, з'ясувати і викласти. Грунтовне і докладне опрацювання і випровадження в дію всіх справ, пов'язаних з плянованим Конгресом, вимагатиме багато духового і чуттевого напруження.

ПОТРЕБА І ЗАГАЛЬНА ТЕМАТИКА КОНГРЕСУ

Ми радше підсвідомо відчуваємо, що Конгрес є потрібний, що є проблеми, які треба порушити ширше, одверто, свободно, без поспіху в дискусії та без її обмежень у змісті і в часі. Ми свідомі того, що зарисовується деяка ріжниця у поглядах на багато справ. Є досить чимале розходження у поглядах — від дуже консервативних поглядів на Пласт до дуже ліберальних і “прогресивних”. Звідси конечна потреба дати вияв думкам, з'ясувати проблеми, провести дискусію, виловити розбіжності у поглядах та ствердити, чи вони в дійсності є, чи, може, як це часто буває, непорозуміння є тільки в недокладно спрецизованих дефініціях і неправильному розумінні, схопленні або викладі поодиноких проблем. Тому проблеми слід з'ясувати в цілій їх повноті і компетентно, у товариській і дружній атмосфері, у взаємному довірі, в загальному переконанні, що кожний хоче тільки допомогти спільній справі.

Щоб Конгрес був успішний, треба викликати підйом духа й оптимізм, треба приєднати якнайбільше осіб до співпраці у приготуванні конгресових матеріалів і проведенні дискусії над ними, треба зацікавити широкий пластовий загал темами Конгресу і виготовити процедуру сходин, нарад і гутірок перед, під час і після Конгресу. Перед-конгресовий період і приготування до нього — це буде підйом у праці на місцях, а конгресові наради — це буде час для повного вияву енергії духової, моральної і фізичної. Зрозуміло, що після Конгресу мусить прийти період “вичерпання”. Як боронитися перед тим вичерпанням? Як найлегше переставити себе знову в рутину і “буденщину” щоденної пластової праці на місцях, без утрати часу і розмаху, викликаного конгресовими настроями?

Тож, у такій перспективі, Конгрес має бути форумом для вияву і обміну думок, сугestій, побажань і плянів. У рефератах і дискусіях над ними маємо охопити і вияснити проблематику, що буде поставлена в рам-

ці ділової програми Конгресу, та маємо накреслити головні напрямні для дій у майбутньому. Створюючи здорове і ділове середовище для одвертого вияву поглядів і думок у рефератах і дискусіях, Конгрес має бути тлом, що на ньому повинні зарисуватися сильветки, постаті та індивідуальності пластових провідників, зокрема з молодшого сектору пластового провідного активу, що поведуть пластову організацію у найближчому майбутньому.

У темах рефератів і дискусіях на Конгресі слід виразно відділити проблеми діяльності в історичній перспективі від проблем і потреб біжучої діяльності і діяльності в проекції та плянуванні на майбутнє. А проте, конечним є, дотримуючись належної пропорції у програмі Конгресу, для її повноти і тягості дії Пласти пов'язати майбутнє з теперішнім і минулим.

Хоч ідеологічні і світоглядові проблеми можна критично розглядати, виходячи з різних ідейних і світоглядових основ, то позитивне розв'язування ідейних і світоглядових проблем Пласти мусить виходити з основ пластового ідеалізму. У темах Конгресу не можна буде поминути проблематики політичного характеру. Позитивної розв'язки у таких проблемах слід шукати, спираючися на засадах синтези політичної толерантності і демократизму та в згоді з потребами української спільноти у її найширшому розумінні.

ПІДГОТОВА — ПЕРЕДУМОВА УСПІХУ

Неправильний підхід був би, коли б розуміти, що Другий Пластовий Конгрес — це тільки кількаденні конгресові наради. В нашему розумінні Конгрес — це буде кількамісячна черга подій і виявів праці у таких важливих ділянках:

- передконгресові організаційні заходи для технічного приготування і проведення Конгресу, зібрання всіх важливіших і актуальних проблем, вибір і приготування тем рефератів і доповідей, підшукання прелегентів, розроблення і випрацювання тем і переведення передконгресових гутірок і дискусій в терені,

- властиві кількаденні конгресові наради для заслухання доповідей, проведення дискусій, прийняття опіній і виготовлення рекомендацій в окремих справах,

- оцінка конгресових нарад, дискусій і конгресових матеріалів,
- передання рекомендацій та опіній Конгресу органам Конференції і крайовим пластовим старшинам для їх використання та введення в життя,

- видання конгресових матеріалів для широкого вжитку.

Чи схопить Конгрес усю важливішу проблематику та зможе її опрацювати? Правдоподібно ні. Деякі проблеми залишаться невідкритими, на деякі не можна буде знайти достатньої і переконливої відповіді. Але це не є дуже важливе, бо інакше тільки зареєстрування проблематики і ствердження її існування само вже по собі може бути дуже помічним у

правильному наладнанні праці. Не виключене, що Конгрес може залишити свою програмову комісію для дальшої дії, щоб скопити проблематику, що не була вловна або яку не було можливості з'ясувати. Є можливим теж, що Конгрес може перекласти і продовжити свої наради на дальший реченець.

ОСНОВНА МЕТА

Коли звертаємося думками до проблематики і програмами Другого Пластового Конгресу, то силою факту у нас народжується перш за все бажання створити візію Пласту в майбутньому. Це теж і є основне виправдання для започаткування і намічення праць, щоб приготувати і перевести в життя цю важливу, велику і поважну пластову імпрезу. Пласт у майбутньому, — в духовій проекції і детальному заплянуванні на п'ятнадцять-двадцять, а може й більше років — це найбільш сприємливе гасло Другого Пластового Конгресу.

Загнути майбутнє Пласту, а — що більше — заплянувати у проекції далекого майбутнього дію та устрій такої організації як Пласт, що мусить безперебійно стояти в контакті з біжучим життям і реагувати негайно на всі його позитивні і негативні прояви, на таку далеку мету, в обставинах, як тепер, у вирі життя з поспіхом, з непередбаченими змінами у найбільш різноманітних ділянках життя людини і людських спільнот — це, треба признати, не легка річ. Тому, заки перейти до аналізи стану Пласту в теперішньому, його потреб, завдань і плянування у далеке майбутнє, слід нам передусім задуматися над основними проблемами суті і дії Пласту.

Фізичне існування Пласту, що до нього маємо безпосереднє відношення в сучасну пору, простягається на два окремі середовища. Перше середовище, назвімо його "західний світ", це три континенти і шість держав, де ліє Пласт. Друге середовище — це українська спільнота в діаспорі. Центральні проблеми тих двох середовищ (приймаючи, між іншим, що всі проблеми України зосереджені в проблемах української спільноти в діаспорі) тільки частинно покриваються. Тож Пласт мусить розглядати "свою" проблематику у трьох різних аспектах:

- виключно "західного світу",
- виключно української спільноти в діаспорі,
- у тих ділянках, у яких повищі два середовища взаємно покриваються.

У минулому, на початках переселення, проблематика Пласту вміщалася вповні у проблемах української спільноти в діаспорі. Це був час, коли здефінійовано такі два поняття: "Обличчям до Пласту" і "Пласт як українська виховна концепція". Дефініція "Пласт як українська виховна концепція" була пізніше доповнена вимогою до пластунів включатися в рямці громадської праці поза Пластом ("Обличчям до громадянства") і вимогою включатися в міжнародне життя в цілях вірного інформування

про Україну (“Пластун — це амбасадор України в діаспорі”). Поняття Пласти як української виховної концепції з доповненням, як повище, є сьогодні панівне і воно є синтезою повищих трьох аспектів.

ЗАСТАНОВА НАД ПІДБОРОМ ПРОБЛЕМАТИКИ

У зв'язку з повищим проблематика Конгресу, заки приступити до аналізи сучасного стану і плянування на майбутнє, мусить узяти до уваги наступне:

1. Західний світ як середовище дії Пласти — і цього світу філософічні, ідейні, моральні, культурні, наукові, соціологічні й політичні проблеми під сучасну пору, їхній можливий і правдоподібний розвиток у майбутньому, і ставлення Пласти до цього світу.

Пластова молодь у всіх країнах поголовно включається в життя і проблеми цього середовища, передовсім через школи, починаючи від елементарних шкіл аж до каледжів та університетів, через військову службу, через професійну і заробіткову працю, через товариські зв'язки тощо. Вона є під сильними впливами і під сильним тиском цього середовища, але теж, із другого боку, вона може мати і має можливість протидії і відворотного впливу на це середовище, якщо тільки цього хоче. Ми маємо клопіт з розкиненням Пласти на трьох континентах, у шістьох державах. На такому тлі на довшу мету розглядати і плянувати ідейну одність, устроєву подібність, виховну програму і методу вимагає дуже глибокого роздуму. Проблеми цього середовища і їх вплив на Пласт та навпаки, участь Пласти в житті цього середовища були в минулому кількома наворотами предметом обговорень пластової організації, а проте, ті міркування залишилися без остаточних стверджень і вирішень з причини браку достатніх матеріялів для проведення вірної оцінки. Сьогодні, коли в рядах Пласти є молодь, що пізнала це середовище безпосередньо і набула в ньому університетську освіту, то вона може і повинна ще раз повернутися до з'ясування тієї проблеми і оцінки цього середовища та зарекомендувати підстави правильного відношення Пласти до нього, спираючись на власному досвіді і наукових дослідах. Й до помочі і поради слід приєднати спеціалістів і наукові сили з-поза Пласти для розгляду та опініювання основних проблем цього скомплікованого середовища.

2. Українська спільнота в діаспорі та її відношення до України — її життя, культурний стан, достосування до зокільного світу і впливи на нього та місце і роля Пласти у цьому відношенні. Пласт є тільки частиною української спільноти в діаспорі, а через те мусить співзвучно і в гармонії підходити до проблем тієї спільноти і розв'язувати їх згідно з її потребами. Ми всі добре знаємо, що в приготуванні є педагогічний конгрес і конгрес українців вільного світу, що матимуть у своїй програмі як виховно-методичні, так і загальноукраїнські політичні, культурні, міжнародні та інші проблеми, що в них Пласт як виховна організація дуже вінтересований. Ці конгреси напевно приймуть постанови і опінії, що зобов'язу-

ватимуть цілу українську спільноту в діяспорі, отже й Пласт. А проте, це не закриває дороги Пластові самостійно шукати розв'язки поодиноких проблем і так збагачувати досвід цілості. Зокрема Пласт, маючи завдання виховувати пластову молодь у патріотичному і громадському дусі, мусить постійно бути в живому контакті з усіма центральними і актуальними проблемами, що відносяться до української спільноти в діяспорі. Пласт не може жити і розвиватися поза українською спільнотою, а тому, проаналізовуючи свій стан і плянуючи свій розвиток на майбутнє, конечно мусить проаналізувати центральні проблеми цього середовища та пробувати передбачити, у якому напрямі та в якому маштабі це середовище розвинеться у майбутньому. Тому теж огляд центральних проблем української спільноти та їх аналіза мусить увійти у програму конгресу. Ті центральні проблеми, з яких одні є постійні, а інші викликані часовими подіями, але не без впливу на цілість нашого життя, є такі:

● **Українська держава** — а) в теперішньому — державний центр в екзилі, статут української державності в рамках Советського Союзу та в міжнародному світі, б) боротьба за українську державу та місце і роля Пласти в тій боротьбі, в) українська держава у майбутньому — погляди і концепції, г) суть непорозумінь на тлі “культурного обміну”.

● **Українське політично-партийне життя** — а) політичні партії, рухи й ідеологічні групи, їх дійсний стан і взаємовідносини, проекція розвитку на майбутнє, б) вплив наших політичних партій та ідеологічних груп на відношення до України в міжнародній політиці, в) участь українців у діяспорі в політично-партийному житті держав їх перебування, г) проблема апартайності та аполітичності Пласти в нових обставинах.

● **Українська Церква** — а) грекокатолицька і православна, теперішній стан в Україні і поза кордоном України, б) як розвинуться взаємовідносини поміж обома Церквами по закінченні Другого Ватиканського Собору, в) проблема релігійної толеранції у Пласти, г) причини і суть непорозумінь та спорів між громадою та репрезентантами Церкви в поодиноких зосередженнях українського громадянства.

● **Українська духовна культура** — література і мистецтво — теперішній стан в Україні і поза її межами, ідейні підстави, жанр, проекція розвитку у майбутньому і поза Україною, що в цих ділянках можна і треба зробити, що і як можна переймати у виховних рамках із тієї ділянки української культури, що має свою генезу у теперішній політичній ідеологічній системі в межах України.

● **Українська школа і наукові центри** — а) Рідна Школа і стан шкільництва при церквах, б) школи українознавства, в) катедри українознавства при чужих каледжах та університетах, г) проблема українського університету, г) українські наукові інституції: Наукове Товариство Шевченка, Вільна Академія Наук, Сарсель. Аналіза стану, програми дій, ідейних і наукових напрямів, можливості і потреба співпраці Пласти.

● **Українська родина** — а) українська родина як найважливіша та основна клітина для збереження української субстанції в діаспорі, б) співпраця родини (батьків) з Пластом у створенні домашньої атмосфери, сприятливої пластовому вихованню, і доповнення та продовження пластового виховання в рямцях родини, в) обов'язок батьків виховувати дітей, г) мішані подружжя, чи можна їх оминути і чи є до цього універсальна потреба, можливості використання мішаних подруж у міжнародніх зв'язках Пласти.

● **Громадські та культурні установи** — братські обезпеченеві ("іншурансові") установи, Союз Українок, банки, театр, музей тощо.

● **Збереження, плекання і поширювання української традиції** — а) культурної, б) історично-державної, в) військової. Цілі і засоби в рямцях української спільноти, у Пласті і в ширшому позаукраїнському середовищі.

● **Українська професійна побудова** — а) група інтелектуалів, б) група ремісників, в) група робітників, г) група фармерів. Автоматизація, механізація, акордова праця і їх впливи на соціальні і громадські проблеми повищих груп: підхід до громадського життя, участь у ньому, пітримка — моральна і матеріальна.

● **Українська високошкільна молодь** — а) засяг і предмети студій, б) вплив чужинного студентства на ідейне обличчя українського студентства, в) вплив українського студентства на позаукраїнський світ, г) міжнародні зв'язки українського студентства, г) участь старшого пластунства в студентському житті, д) чи закінчення студій, а в парі з тим, кращі можливості включити себе у позаукраїнське середовище, має вплив на відкладання від українства?

● **Українські молодечі організації** — а) генеза, програма і методи праці, б) залежність їх ідейних основ, програми, устрою, метод праці від Пласти, доцільність "дубльовання" виховної програми, метод праці та устрою молодечими організаціями, в) партійно-політична, ідеологічна залежність від українських політичних партій та ідеологічних груп, г) чи є потреба і можливість спровадити всі виховні молодечі організації до одного з'єднання, г) підстави співпраці Пласти з іншими українськими молодечими організаціями, д) рямці співпраці між організаціями молоді "тут" народженої і тої, що має назву "новоприбула".

● **Українське фізичне виховання** — і його пов'язання з пластовою виховною працею, про що тут не можливо ширше писати.

Безпосередній вплив Пласти на повиці відтинки треба збільшити. Як і що в тій ділянці можна вже тепер зробити? Щораз то більше осіб з пластовим вихованням досягає позему, що належить віком, стажем, знанням, заінтересуванням і т. д. до ширшого, позапластового громадського життя. Якщо є потреба керувати, сугерувати, спрямовувати і за-

охочувати включатися в ширші кола громадської праці, то як це зробити? Як оцінюють і як ставляться повищі сектори ширшої української спільноти до Пласти?

Наведена загальна проблематика дуже широка. Чи вона зможе прийти на порядок нарад у цілій своїй повноті, як би це їй належалося, це важливе питання. Для опрацювання тієї проблематики конечно притягнути, з одного боку, досвідчених фахівців у повищих справах, а з другого — кваліфіковане старше пластунство, щоб воно висловилося щодо поодиноких проблем.

(Докінчення в наступному числі "ПШ")

Пл. сен. Атанас Фіголь

ЗА ПЕРЕБУДОВУ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ УКРАЇНСЬКОЇ ДІЯСПОРИ

Наш пл. сен. д-р А. Фіголь, ЛЧ, з'ясував у доповіді на стпдійних днях Українського Християнського Руху в Римі, восени 1963 р., свій проект і організаційну схему перебудови структури української діаспори. Його доповідь, яка появилася дуже малотиражним виданням, не могла дійти до відома загалу нашого членства.

Вона творить вартісний вклад із пластового середовища у загальноукраїнське громадське життя і дає у свою заложенні візію вічності українства поза межами рідної землі. Маючи на увазі, що цей відважний проект може спричинитися до скристалізування поглядів на пластовому конгресі, передруковуємо цю доповідь майже повністю на сторінках нашого журнала.

Редакція

Загальна характеристика сучасної організаційної структури української діаспори у вільному світі

Організаційна структура української спільноти поза кордонами батьківщини, — точніше кажучи: спільноти українців у вільному світі за залізною заслоною, — позначається однією характеристичною рисою. Можна ствердити відносно міцну побудову організаційних складових клітин

льоакального типу на низах і дедалі слабше організаційне пов'язання на вищих щаблях суспільної побудови. Тут бо бракує остаточного вивершення.

Спостерігаючи історію організаційного розвитку нашої спільноти на еміграції протягом останніх десятиріч, починаючи з кінця XIX стол., зокрема після другої світової війни, ми помітимо, що в площині, сказати б, "волости-села" ми виявляли і виявляємо доволі великі організаційні здібності. Точніше: ми плекаємо організаційні традиції, шаблони й форми, винесені ще з батьківщини і засвоєні в довгорічній боротьбі з окупантами на рідних землях за збереження національного обличчя. Скрізь, куди велика хвиля післявоенної еміграції кинула горстку українських людей, вони і за традицією, і з великої внутрішньої потреби заходжуються за всяких умов організовувати своє місцеве-льоакальне — ми звемо його "волосне" — життя. За відносно короткий час у таборах ДП чи скupченнях, розкинутих по далеких преріях Австралії, Аргентини, Канади або по мільйонових містах північної Америки та інших континентів, виникають відносно широко диференційовані українські клітини.

Насамперед, як правило, утворюється Церква з її всебічними можливостями організовувати не тільки релігійне, але й культурне життя. Про цей традиційний нахил українців починати організацію національної клітини в діаспорі з організації релігійно-церковного життя свідчать гарні візантійського стилю церкви, розкинуті по преріях Альберти, Манітоби чи інших провінцій. І, немов розгалуження Церкви в культурно-суспільну ділянку, групуються навколо неї народні domi, школи, домівки організацій молоді, жіноцтва ітп. Із цього погляду ми виявляємо куди природнішу здорову тенденцію самозбереження, ніж інші національні групи, наприклад, поляки чи німці. Внутрішня суспільна мораль наших осередків у діаспорі виявляє себе на цілком задовільному рівні.

Звичайно, коли ми робимо такі узагальнювальні порівняння, ми мусимо пам'ятати, що ці яскраві позитивні приклади низових клітин, які й по десятках років зберігають і зовнішнє, і внутрішнє національне українське обличчя, здебільшого стосуються сільських, фармерських поселень. Ці поселення, з природи речі — не малою мірою завдяки своєму релятивному примітивізму та відсталості супроти оточення, зокрема через незнання місцевої панівної мови — не підлягали такому швидкому процесові асиміляції чи денационалізації, як це котиться на наших очах з українською (та інших національностей) діаспорою по великих містах чи індустрійних центрах.

Але й у міських промислових скupченнях українці у вільному світі виявляють на льоакальному рівні відносно задовільний стан організаційної мережі різновидних суспільних клітин і відповідну дозу громадської активності. Деякі прояви цієї активності можуть навіть імпонувати стороннім спостерігачам. Мова про тих наших колишніх національних супротивників на рідних землях, які разом з нами опинилися тепер на скитальщині. Для них наші успіхи стають за привід неприхованої заздрості.

Отже, перший погляд на наші "волости" в діаспорі може викликати цілковито оптимістичне враження. Те, що ми бачимо в організаційному

житті у найнижчому льокально-волосному маштабі, це ініціатива, труд, успіх поодиноких членів. Вони дуже добре свідчать про суспільно-моральний стан нашого загалу, його глибоку прив'язаність до рідної релігії та культури.

Докладніший розгляд змісту, духового змісту життя цих найнижчих "волосних" клітин у релігійній, культурній, суспільній, економічній чи політичній ділянках викликає вже, однак, цілий ряд критичних зауваг. І це, своєю чергою, спрямовує наш зір навищі щаблі нашої організаційної побудови.

"Низи", у зasadі, споживають тільки той духовий харч, що його спроможні витворити тільки клітини на вищих щаблях суспільної побудови. Тим робом від "волости" ми переходимо до розгляду нашої організаційної структури на рівні "повіту", далі на рівні "округи", ще далі на рівні "краю", а наприкінці — на найвищому рівні нашої "держави". Під останньою слід розуміти українську спільноту в діаспорі як цілість.

Це пересування критичного погляду на дедалі вищі щаблі нашої суспільної побудови в діаспорі недвозначно виявляє, що чим вище йдемо драбиною організаційних щаблів, тим більше хиб, недоліків, ба навіть кричущих недоліків і схиблень на поодиноких секторах, а то й на цілому овилі громадського життя кидається нам у вічі. Наслідком такого теоретичного висходження щаблями цієї драбини нам доводиться з прикрістю ствердити, що вона на свою версію не зв'язана, не дороблена до кінця. Щаблі під нами неповні, непевні. Вони "коливаються", можуть легко "виломитися", і в результаті вся суспільна побудова нашого життя в діаспорі загрожує з часом розлетітися.

Аналіза важливіших секторів

Щоб із цієї загальної характеристики зробити, однак, певні висновки, вона, звичайно, вимагає уточнень і доповнень. Тим то варто бодай схематично проробити аналізу важливіших секторів нашого суспільного життя.

Видеться, що чергування цих секторів, — якщо їх розглядати із погляду їхньої важливості для збереження життя діаспори, — повинно йти в такому порядку: церковно-релігійний, культурно-суспільний, економічний, політичний. (Щоправда, цей останній, у тих формах, у яких він під теперішньою пору в нас устійнився, не являє собою життєвоконечний сектор для діаспори як такої.)

Церковно — релігійний

Найважливішою ділянкою життя нашої діаспори ми назвали сектор церковно-релігійного життя.

Українська Церква, в обох її головних вітках, православній і католицький, була, є і буде основним елементом збереження української діаспори. Із цього погляду ми маємо шансу, подібну до шансі жидів, яких ре-

лігія стала основою їхнього збереження як окремого народу в діаспорі протягом уже тисячеліття.

Обидва наші віровизнання у своїй організаційній структурі зasadничо повні і від інших локальних Церков незалежні. Вони мають не тільки власну національну форму, але й сторіччями виплекану традицію власного духовництва, підданого юрисдикції власних єпископів.

Із твердженням, що мовляв, тільки українська Церква спроможна зберегти нашу діаспору на майбутні сторіччя, можна погодитися під двома умовами:

а) українська Церква за всіх обставин зберігатиме, розбудовуватиме і в усіх можливих ділянках пов'язуватиме національне, питоме українське з церковним загальнорелігійним (що, звичайно, аж нікак не перешкоджає надавати перевагу релігійному "над" національним),

б) пасивна досі роль українського мирянина, — найпершою чергою представників еліти, провідної верстви, — у житті Церкви зміниться на активну.

Хоч і як самозрозумілі ці обидва постулати, ми не маємо права, однак, забувати про такі прикірі факти наших днів, як відчуження деяких представників духовництва від національних інтересів діаспори, з одного боку, і повного "дезінтересменту" широкого загалу інтелігенції супроти питань рідної Церкви, з другого боку. У результаті ставиться під загрозу і українська діасpora як окрема етнічна культурна група, і інститут української Церкви поза материком.

Заторкаючи питання української Церкви, маємо на думці:

а) церкву не як "містичне тіло Христа", а виключно церкву як організацію людей; будучи основною складовою частиною всього суспільного життя, пронизуючи всі його матеріальні й духові сфери, вона тим самим повинна підлягати органічному включення в цілість діаспори,

б) під терміном "Українська Церква" розуміємо зasadничо всі християнські віровизнання України.

Якщо йдеться про організаційну побудову наших церков у діаспорі та про їхні прояви на найвищому загальному шаблі всієї української діаспори, — що тісно пов'язане саме з нашою темою, — то ми повинні ствердити таке:

а) Українська Православна Церква в діаспорі не має свого остаточного завершення, хоча за найновіших часів множаться ознаки намагань цей болючий недолік усунути,

б) Українська Католицька Церква в діаспорі, організаційно імпозантно розбудована, відносно слабко сприяє корисним і конечним інтегруючим процесам на рівні цілості, тобто — вище поодиноких єпархій. Маємо на думці передусім: партикулярність церковно-видавничого руху, що належить майже виключно до локально-єпархіального типу; розпорашеність намагань, спрямованих на утворення центрів культурно-релігійного життя (як от єдина спільна понадперхільна духовна семінарія, відновлення богословської академії, створення українського католицького університету тощо),

в) невирішеним залишається комплекс проблем ставлення Церкви як цілості (а не тільки однієї з них чи поодиноких єпархій) до питань культурно-суспільної ділянки життя діаспори, ділянки, яка при відповідних взаєминах із цим сектором (також і з економічним) дуже скріпила б саму Церкву; як відомо, церкви закладають власні культурно-суспільні (школи, допомогові товариства, організації молоді, жіноцтва ітд.) та економічні (асекураційні товариства, кредитівки при церквах ітд.) організації; ясно, що самі із себе це позитивні прояви; проте, вони не узгіднені на найвищому щаблі загального культурно-суспільного економічного сектору; вони розспорюють суспільну енергію і своєю — часто — ексклюзивністю паралізують інтеграцію обох останніх секторів; найнегативніше впливає на життя діаспори факт, що загальний церковний сектор на еміграції був і ще є паралізований комплексами боротьби між поодинокими віровизнаннями.

Так події у внутрішньому житті нашої спільноти, як і зовнішні течії серед християнства в цілому світі недвозначно показують, що розвиток на церковно-релігійному секторі відбувається в позитивному, корисному для нас напрямі. Отже, від нас, сучасників залежить, якою мірою ми цю історичну тенденцію розвитку подій спроможемося використати для зміцнення й збереження нашої діаспори.

Культурно — суспільний

Проблеми організаційної інтеграції Церкви, її виявів на найвищому щаблі церковно-релігійного життя стосуються природою речі насамперед до завдань найвищого духовництва церков. При тому, звичайно, роля мирян у цих процесах сьогодні, завдяки велими догідним течіям у християнському світі, також постійно зростає. Зате чергові сектори, які ми бажаємо далі коротко проаналізувати, належать до ділянок діяльності світських людей — мирян.

Із справжнім задоволенням треба взяти до уваги заяву високопоставлених духовних осіб Української Католицької Церкви про те, що далі не існує перешкод для уодностайнення, інтеграції українського культурно-суспільного життя в діаспорі. Застереження, щоб відповідні можливості навчання релігії та релігійно-морального впливу забезпечені були конфесіям, — самозрозуміле.

Цей зворот у досьогочасній практиці треба привітати особливо тому, що він дає можливість за допомогою великого авторитету Церкви та у погодженні з нею вдатися негайно до об'єднувальних, інтегруючих дій на "понад-олосніх" щаблях організаційної побудови культурного сектору. Зокрема, ми можемо направити становище у двох занедбаних ділянках: донині ми не створили однієї на всю діаспору "Рідної школи" і однієї "Просвіти". Це два основні стовпи в культурному секторі, що мали свою стару традицію, а одночасно, поруч із Церквою, дві царини, які спроможні й повинні зберегти наше життя як українців у діаспорі.

Але ми маємо не тільки релігійні віровизнання. Ми маємо так само й різні політичні “конфесії” — партії. Іноді вони вважають за потрібне утворювати чи “опановувати” окремі інституції культурно-суспільного і навіть економічного життя діяспори. Мотивом для цього дуже часто слугує боротьба за існування, за дальше утримування партії при житті. Зовні це прикривається різними “гарними словами”. Опановані політичним партійним апаратом інституції принципово заперечують будь-які інтегрувальні заходи. Тим то процес розорошення та змаління культурного сектору досяг просто таки ганебного для нас стану.

Відомі приклади зовсім невеличкіх осередків, де три партійні клюби — основні ядра життя осередку — організують у своїх “бейзментах” кожен свою власну т. зв. українську школу. Рівень такої школи нижче всякого уявлення. Немає ані відповідного учительського складу, ані пріміщень, ані засобів навчання. Кількість усіх дітей тих шкіл навряд чи заповнила б одну нормальну школу. Батьки змушені посылати дітей до “своєї” партійної школи, кілометрами віддаленої від їхнього мешкання, хоча “під носом” є теж українська школа, може й краща, але вона або не їхньої партії, або не їхньої конфесії!

Коли взяти до уваги, що всі ці школи творяться під гаслом нібито боротьби з денационалізацією нашої молоді, що подібні явища мають місце і в дитячих садках, і під час громадських урочистостей (подвійні свята листопада, 22-го січня ітд.), також в економічних установах, то просто не можна не відчувати сорому за таке безглуздя. Над цими школами чи садками немає ніякої надбудови, немає інституції, яка б злагнула ситуацію і подбала про те, щоб такі відносини усунути, яка піклувалася б вищоколом учительських кадрів, постачала їх відповідними підручниками й засобами навчання, опрацьовувала програми. Всі намагання в цьому напрямі були надзвичайно кволі. Вони сягають у найкращому разі рівня однієї “провінції”.

Не вільні від таких властивостей харитативно-допомогові установи, юнацькі та жіночі організації тощо. Байдужість, з якою ставляться до загрози ліквідації чи завмирання діяльності установ на найвищому щаблі, байдужість так на низах, як і — що ще гірше — не верхах, викликає трипогу. Маємо на думці наукові осередки, бібліотеки, архів. Загрожена ліквідацією і єдина наша акцептована на міжнародному форумі допомогова установа ЗУАДК з його філією в Європі.

Економічний

Цей сектор надзвичайно слабко розвинений — навіть на низах. На перше місце висуваються забезпечувальні товариства. Однак, усі вони діють не за чисто господарськими принципами і не з відповідних спонук. Залежно від їхньої генези, ім за рушійні сили правлять або культурницький патріотизм, або релігійна конфесія, або партійна чи т. зв. “клясова ідеологія”. Забезпечування — це завдання, яке тільки “в другу чергу” являє собою стимул дії. Для них важливо затримати при українстві взагалі

(з такого погляду, це сам із себе позитив) або при своїй партікулярній групі більшу чи меншу кількість членства.

Вклад наших асекураційних товариств у розбудову життя діаспори великий. Із стимулів їхньої генези можна зрозуміти їхні призвичаєння — амбіції бути також культурними центрами, і вирішними політичними чинниками. Але у дальшій перспективі таке поєднання цілком гетерогенних елементів недоцільне, а в теперішній стадії розвитку нашого життя виразно шкідливе. Воно гальмує інтеграцію культурного центру, самі ж установи зважують до групових платформ, змушуючи обтяжувати себе додатковими — з природи речі забезпечальним товариством непритаманними — завданнями.

Наслідком цього сутто господарські проблеми й засади ведення підприємств сходять на другий план. Якщо наші забезпечувальні товариства за початкових умов могли (чи навіть мусіли) виконувати ще і ці додаткові — культурні та політичні — завдання, то за нормальних умов асекураційні товариства ніколи не заступлять нам культурної централі, а зокрема “Рідної школи” та “Просвіти” чи політичного центра. Уже не кажучи про факт, що вони діють тільки в США й Канаді.

Поруч асекураційних товариств розвинулися фінансові установи — кредитівки і банки, переважно в кооперативному вигляді — на базі конфесійних (при церквах) або партійних симпатій своїх членів. Іншого типу господарські клітини — кооперативні й приватні торговельні (рідше промислові) підприємства, серед яких теж позначаються тенденції до об'єднання й вивершення відповідними надбудовами вище від рівня “округи”.

Загальний стан нашої еміграції стабілізувався й досягнув — зокрема у США та Канаді — певного рівня добробуту. Але це зовсім не вплинуло на помітне збільшення жертвовності на загальні цілі діаспори. Зате зросла жертвовність на місцеві, “олосні” цілі. Позначився свого роду гін вкладів “у мури” і “в камінь”. Виростають і реалізуються будівельні об'єкти, кошти яких перевищують один і два мільйони доларів, але обслуговують вони тільки обмежене число місцевого скupчення. Іноді вони мають у собі дуже мало чогось від українського змісту. Змаліли систематичні датки на т. зв. національний податок, на центральні харитативні установи. З величезними фінансовими труднощами борються наукові осередки та культурні інституції.

Не можна сказати, щоб загал нашої спільноти не був жертвовний і не був чутливий на загальні потреби. Але на негативні дезінтегруючі і атомізуючі процеси та брак активності на вищих щаблях організаційної побудови — він реагує зростанням пасивності.

Політичний

Друга світова війна збагатила політичний сектор української діаспори цілим спектром політичних партій, організацій, державних центрів. Емігрували з батьківщини всі політичні угрупування в повному складі, з

усім своїм активом, бо вони не були й не могли бути конформні з московсько-большевицькою дійсністю.

Можна різно розцінювати позитиви й негативи наших політичних середовищ на еміграції. Фактом залишається, що вони втратили природну базу своєї дії, свого росту й відсвіжування своїх сил. На еміграції вони призначенні силою долі на швидше чи повільніше завмирання.

Процес завмирання еміграційних політичних партій явище неминуче. Зате життя української діаспори можна зробити “вічним” за зразком жидівської діаспори. Питання стоїть про те, чи спроможемося ми використати в цьому напрямі даності нашої ситуації.

Політичні угрупування на еміграції мали й мати велику місію, велике завдання супроти поневоленого материка. Нішо так вимовно не підкresлює ваги нашої політичної еміграції, як скритовбивства з наказу Москви провідних українських політичних діячів на скитальщині. Ясна річ, що питома вага нашого політичного сектора зросла б непомірно, якщо б він був здібний до будь-якої інтеграції. Та навіть найбільші оптимісти знають сьогодні, що це нездійсненне. Нові форми й новий зміст повинні наповнити політичний сектор діаспори.

Ніхто не заперечуватиме важливість того, щоб політичні ідеї, винесені свободними українськими людьми, жили, розвивалися, поширювалися в Західному світі й проникали назад в Україну. Поруч завдань української науки це велике завдання політичних партій. Але негативи діяльності політичних угруповань супроти організаційної побудови та забезпечення життя (“довговічності”) діаспори треба бачити з усією ясністю.

Найшкідливіший вплив партійництва тоді, коли партія старається чи то творити паралельні громадські установи, чи то опановувати вже існуючі. Такі змагання викликають аналогічну реакцію інших, конкурентійних партій, і процес розорошення духових та матеріальних енергій поступає швидкою ходою. Порівнюючи з часами “гомеричних боїв” за таборові управи чи магазини, сьогодні міжпартійні змагання за впливи чи опановування громадських установ значно послабли. Але не тому, — як слушно зауважив ред. Штуль, — що ми дійшли нарешті до переконання, мовляв, воно цілком безглузде і шкідливе, а тому, що всі, і найбільш “революційні” партії на еміграції просто постарілися, знемоглися, засихають. Ставленням поняття “партія”-частина на місце поняття “партія”-батьківщина-цілість ми вносимо найдеструктивнішу деморалізуючу рису в наше суспільне життя. Ми самі приспішуємо процеси асиміляції та завмирання діаспори. Цілий ряд конкретних кричущих прикладів з культурного сектору життя нашої діаспори — це найкращий доказ того, про що ми натянули в попередніх розділах.

(Закінчення в наступному числі “П.Ш.”)

ПРО ЩО СЛІД БИ ГОВОРТИ

Є речі, що через довголітнє знайомство здаються нам зовсім зрозумілі. Особливо ще тоді, коли це речі основного порядку, ми радше затримуємо їх у відомій та звичайній формі, а не хотіли б їх торкатися чи провірювати. А саме життя не раз проти нашої волі цих речей торкається, і то в дуже неуважливий спосіб. І тому треба про них говорити, говорити обов'язково, поки не стане запізно.

Перший Головний Обов'язок Пластиuna (друга його частина): вірність Батьківщині. Всі його знаємо, знають і наші юнаки та навіть новацтво, у зрозумілій йому формі першої точки Новацького Закону та Обіцянки. Маємо встановлені коментарі до цього, маємо традиційний спосіб його пояснення кожній за віком групі. Отак і вчимо покоління за поколіннями тих молодих, які щораз то підростають та приходять до нас.

А одначе... При більшій зустрічі з молоддю не можете позбутися враження, що сьогодні щось вдирається поміж ці закріплені традицією формули, які їй подаєте, та поміж справжнє світовідчування сьогоднішньої молоді. Коли почнете говорити їм про вірність Україні, обов'язково впаде з їх уст раніше чи пізніше западливе питання: — Ну, а Америка? — І при цьому вичуваєте, як глибоко ви вразили своїми твердженнями молоду людину.

Або будуєте з новацтвом модель табору і ще не почнете ставити щоглу під український прапор, як зараз почуєте чиєсь насторожене: — Ну, а американський?

Безперечно, не можна оцінювати ціlosti ситуації на основі кількох відірваних випадків. Але її не можна уважати, що вони відірвані і не мають значення, коли зустрічаєте їх дослівно на кожному кроці. А до того маємо і інші, не менше загрозливі симптоми: майже хворобливe вживання чужої мови, коли хоч на хвилинку залишатися молоді самі поміж собою, чи якась майже відраза до вивчення українознавства та до української книжки. Це все, на жаль, факти, на які буде жалуватися вам кожний виховник! Так, Пласт має настільки притягаючої сили, що молодь виконує обов'язкові мінімальні вимоги, щоб утриматися в ньому, але коли прийдемо до цієї саме точки, то у великої більшості справжні почування й зацікавлення спрямовані таки в бік чужого.

Було б дуже не до речі вважати, що молодь цьому винна. Її постара — це в першу чергу вислід виховання у школі. Це ззвучить трохи дивно, але це теж стверджено, що хоч говориться багато про повну свободу поглядів у цій країні, хоч завзято заперечується, як щось нелюдяне, всі інші патріотизми, то таки тутешні школи стараються вщепити дітям патріотизм цієї країни, і то якраз у дуже нетерпимій та невідклич-

ній формі. Решту ж доповнює високий стандарт життя, спрямованого на особливу уважність до всіх вимог, а то й забаганок дитини.

Але справа не так у поставі молоді. Справа куди більше в тому, як на цю поставу відповідаємо ми, виховники; наскільки в нас самих скри-стализовані думка про ці проблеми. І саме тут стає ще менше відрадно. Кожному ясно, що хоч маємо вже зформульовані і коментарі новішої дати, тобто в певному відношенні до сьогоднішньої ситуації, то таки вони не-вистачальні. Кожний виховник зданий на власну совість і зарадність, і як-раз, на жаль, почуете і від дуже досвідченого сеньйора думки, що їх ще не так давно його друзі чи він сам називали б і засудили б як опортуністичні.

Чуємо про “необхідність перекласти Пластовий Закон англійською мовою”, про “важливішу лояльність до країни, де молодь виховується”, чуєте, що виконання Першого Головного Обов’язку — це щось майже як шовінізм, і багато подібного. А що гірше, що ці думки не знаходять зараз же гідної відсічі, а навпаки, інші виховники почиваються до обов’язку “шанувати чужі погляди”...

У висліді приходить до повного хаосу. Що виховник — то інша концепція про ці основного порядку справи. А що молодь уважає кожне вагання свого виховника за дозвіл собі поступати далі в напрямі, який їй вигідний, це, либонь, відомо.

Так, нема найменшого сумніву, що не було б доцільно притримуватися всіх звичаїв та приписів Пласти з-перед п’ятдесяти років, і що життя зумовлює деякі зміни. Але тепер, коли стоймо перед новим Пластовим Ідеологічним Конгресом — чи не час подумати, що треба устійнити межу поміж необхідними змінами і тим, без чого Пласт перестав би бути Пластом?

Саме в обличчі цієї історичної події нам треба з’ясувати собі, що без точного виконання Першого Головного Обов’язку Пласт не був би Пластом. Це було б не зовсім чесною грою зректися повного виконання цього Обов’язку і всетаки далі провадити Пласт. Бож інші скавтські організації мають напевно змогу дати дітям скавтське виховання. Скавтське, але не українське.

Та знов же не можна думати, що українство необхідне лише нам, щоб затримати рацію існування чи станки громадської праці для нас, виховників. Ні, ми знаємо, тільки, може, вже сьогодні не так часто думаємо про те, що ми з обов’язані вести Пласт; і не Пласт для нас, а ми для нього. Бо дотеперішня праця і теперішні обставини в Україні зобов’язують кожну чесну людину, а пластун гордиться тим, що він чесний.

Не можна закривати очей на розходження, яке існує сьогодні поміж вимогами, що випливають з Першого Головного Обов’язку, та існуючою дійсністю. Але й не можна забути, що в основі всякого скавтського світосприймання лежить ідеалізм, який наказує — “залиши світ кращим, ніж ти його застав”. А це рішуче не те саме, що “погодься з таким світом, яким він є сьогодні”.

Безперечно, це нелегкий шлях, і шлях проти течії. Хоч, правду кажучи і точно інтерпретуючи, ніяка лояльність супроти країни нового посolenня не має нічого до діла з нашою вірністю Батьківщині. Хіба, що хто хоче вести цю лояльність добровільно поза вимагані межі.

Неможливо тут говорити про подібні засоби, як привести молодь до тієї постави, щоб основна чеснота пластиuna стала їй неменше дорогою, ніж вона на це заслуговує. Ale і на це засоби є. Та вони можуть бути випливом тільки нашої рішучої та обоснованої постави. I тому від неї слід починати.

Ta як би не було, ми віримо, що свідомість має силу визначувати буття, а не навпаки. I як не як, ми носимо на пластовій відзначці тризуб, який не сміє бути лише зовнішньою формою.

Леся Храплива

Пл. сен. Юрій Пасєцький

ЧИ МИ ЗНАЄМО, ЧОГО МИ ХОЧЕМО

Дискусія на цю тему розпочалась у вузькому колі старшого і молодого пеноїків з пластового середовища з метою взаємно обмінятись думками і знайти, радше ствердити існування спільноти поглядів на основні правди, на яких спирається наша практична пластова робота.

Її розпочав один із молодих друзів ствердженням, що в нашему суспільстві можна запримітити велике і часте надуживання засобу людського перозуміння — слова, замилування до фраз, за якими часто немає змісту.

"Є якась нехіт до критичної думки, велике замилування хидати легко-важко словами, фразами тощо. Їх чуємо на кожному вічу, читаємо у кожній газеті, зустрічаємо у різного роду літературі, так що можна ними задавитися" — оде його дослівні слова.

Я зовсім погляд цього молодого друга, а ще й додав би від себе, що як у своєму, так і в чужому суспільстві ми маємо справу з науковою і псевдонауковою, із мистецтвом і псевдомистецтвом, зі справжніми науковцями, журналістами, публіцистами і "ворожбітами", які намагаються вмовити в нас, що те, що вони пишуть, творять чи малюють, є таке жсне і досконале, що тільки людина на низькому рівні інтелігенції та освіти може з ними не погоджуватися чи їх не розуміти. Прекрасно змалював їх світової слави байкар Андерсен у своїй загальновідомій казці про "чудодійного" кравца.

Такі "ворожбіти" доходять не раз до дуже високих ішаблів на драматичному житті не тільки в мистецтві, але і в політиці, публіцистиці і журналістиці, де вони, рапчуочи на пересічно невисокий рівень інтелігенції і освіти свого консумента (маси), чи то з метою популяризації скривленого образу якоїсь ідеї, чи в намірі переведення в діло якоїсь (менше або більше укритої) цілі, а буває, що таки свою власну порожнечу (пустомельство) прикривають барвистою ельохвенцією, крикливими-крилатими фразами, грою слів чи кольорів, вирваними цитатами з творів загальнозвізна-

цих авторів, славних людей, наукових авторитетів тощо. Вони намагаються "заворожити" свого об'єкта, або, як каже народна приказка, "заклинаюти у цапа" читача, слухача чи учня. І буває, що така індивідуальна або й масова "гіпноза" їм удається, принаймні на деякий час. Про таких людей казав Тарас Шевченко, у свідомості їх порожньомовства, фразолюбства, "ворожбиства": "Великих слів велика сила та їй більш нічого".

Вони, ці "ворожбіти", не раз у добрій вірі роблять несвідомо страшну "відмежу послугу" самій основній чистій ідеї чи справі, речниками і проголомами якої намагаються бути.

Щоб не попасті у скрайність самопевності, перед якою остерігає мій молодий співдискусант, наведу ось такі приклади:

1) В дуже багатьох випадках причиною безвірства чи безбожництва інтелігенткої людини є скривленій — "спотворений" — образ релігії, в нашому випадку християнської віри. Проповідь, у якій, для прикладу кажучи, подається старозавітні легенди юдівського народу як безспірні історичні події (постання людського роду, його збереження разом з усіма живими створіннями в часі "потопу", людське зображення Бога і його відкошення до людей і святих, таке ж змальовування пекельних сил з їх атрибутою мук і т. п.), послуговуючись при тому дешевою реторикою, жестами і мімікою, могло мати вплив, переконувати людей у середньовічних часах при загальній низькій освіті і такому ж станові науки. Нині це викликає в інтелігенткої людини поблажливий усміх або жехіть і обурення, яке веде до цинізму і безвірства, коли ця людина не вміє собі такого явища відповідно пояснити та знайти сама або при допомозі фахового і інтелігентного теолога перевонливі аргументи і джерела своєї віри.

2) Я пояснюю собі відворот західного світу (щоправда, більше з теорії, ніж на ділі) від націоналізму і уважання його за пережиту епоху в розвитку людства скривленням, спотворенням цієї шляхетної ідеї такими ворожбами", як Гітлер чи Муссоліні, або іншими ідеологами скрайнього відламу націоналізму. Усі вони в ім'я добра власної нації нищили або дораджували винищувати інші або паразитувати на їхніх організмах, компромітуючи ЧИСТУ ІДЕЮ СПРАВЕДЛИВОСТИ І СВОБІДНОГО РОЗВИТКУ ВСІХ НАРОДІВ СВІТУ В ДРУЖНЬОМУ ЗМАГАННІ, ЗБАГАЧУВАННЯ КУЛЬТУРИ І ЦІВІЛІЗАЦІЇ ЦЛОГО ЛЮДСЬКОГО РОДУ.

Гітлер придумав для цього теорію вищості германської (нордійської) раси і, загінотизувавши майже цілий німецький народ, включаючи учених, загал інтелігенції і простолюдда, довів його до катастрофи. У нас деякі ідеологи скрайнього націоналізму в ім'я здобуття незалежності нації освітили всі засоби, які ведуть до цієї мети, апробуючи аморальність, яка знаїшла свій вияв і закаляла навіть братською кров'ю благородні визвольні змагання в часі другої світової війни. Вони і їхні послідовники ще й донині продовжують надувати засіб людського порозуміння — слово — так у пресі, як і на всякого роду академіях, у публічних промовах тощо, і часто воюють фразами та намагаються "заворожувати" масу донині.

Тож і не дуже дивно мені, коли мій молодий співдискусант, вихований, як, зрештою, увесь загал нашої освіченої молоді, на університеті, де способом навчання є стосування холодної логіки, а основою світогляду викладачів є переважно ПРАГМАТИЗМ, який шукає правдивости твердження в його практичних наслідках і бачить залежність духовного життя від повсякденної практики громадського життя (Джемс, Дюї та інші американці), запримі-

мічуючи повищі явища у нашому суспільстві і то не тільки в пресі, на зборах і вічах, але навіть в офіційних заявах так церковної ієрархії, як і свідських провідних людей нашої спільноти, і розбіжність цих "великих слів" із щоденим практичним життям, рискує твердженням, що навіть ..."Україна і ідеал України стає (у цій повені великих слів — ЮП) фразою — мітом, який тепер ще в'яже, до певної міри, наше суспільство, але з кожним роком видається, що цей міт має щораз то менший вплив на наше життя" (дивись — прагматизм, ЮП).

Що таке "МІТ" — відсилаю читачів до якогонебудь доброго словника. Означення його — довге, складне і многогранне. Але зводиться до того, що це щось, що існує тільки в уяві, чого існування не можливо довести.

Що таке УКРАЇНА — означення теж не легке: існує Україна як поняття географічне, як державна організація, як національна, культурна, мовна, духовна спільнота і т. д.

Щоб це означення все ж таки устійнити для практичного вжитку у Пласті і для пояснювання молоді, на що вона складає свою першу і добровільну (бож примусу немає) присягу, роздумував над ним пластовий провід від довгих уже років. Настанку Головна Пластова Рада і Головна Пластова Булава у присутності Начального Пластуна Сірого Лева посвятила цій справі окреме засідання у Боффало 2 липня 1960 року. По вислуханні рефератів ст. пл. М. Богачевської, ст. пл. Є. Хоростіля, пл. сен. О. Кузьмович і пл. сен. Ю. Писецького, прийняв зібраний там пластовий провід по дискусії таку дефініцію, зредаговану спільно пл. сен. Ю. Писецьким, пл. сен. Б. Кравцевим і пл. сен. О. Кузьмович:

"УКРАЇНА В НАШОМУ ПОНЯТТІ — ЦЕ ЦІЛА УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА СПІЛНІСТЬ, ПОСЕЛЕНА НА ПРАДІДНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЗЕМЛІ І ПОЗА її МЕЖАМИ, А ЗОКРЕМА її ЦЕРКВА, МОВА, КУЛЬТУРА ТА ІНШІ ДУХОВІ І МАТЕРІАЛЬНІ НАДБАННЯ, ЗДОБУТИ УПРОДОВЖ ДОВГИХ СТОЛІТЬ її ІСНУВАННЯ".

Цю дефініцію (означення) потвердив теж останній з'їзд КУПО, і її проголошено в офіційних пластових органах, як Меркурій, Пластові Вісті тощо.

Отож, як бачимо, ані дефініція як цілість, ані якийнебудь її складовий елемент не мають познак будь-якого міту. Усе це є зовсім реалістичні поняття, існування яких можна довести історичними документами, почутти, побачити, їх ділкнутися.

Я не підозрюю моого дискутанта, абсольвента філософічних наук, щоб він помилково ужив слово "міт" чи "фраза". Йому, гадаю, теж відома і та, сквалена найвищими пластовими чинниками, дефініція України.

Я скилький твердити, що він хотів висловити, що скривленій надуживанням слова, крикливу фразеологікою і "кохжицями", які існують між теорією і дійсністю, ОБРАЗ УКРАЇНСЬКОГО ПАТРІОТИЗМУ може викликати враження якогось міту. А патріотизм своїм характером наближається до вірування, а вірування може бути ю мітом ("щось, що існує тільки в уяві").

ЧИ ІСНУЄ ПЛАСТОВЕ ПОНЯТТЯ ПАТРІОТИЗМУ?

Мій спідискутант стверджує, що три обов'язки пластуна, які скоплюють основні ідеїні основи Пласту у формі піджожій для юнацького віку, його не вдоволяють. Так виховники, як і провід, що на них полягає унапрямлювання дальшого розвитку суспільства, повинні мати багато глибше розуміння цілі так суспільства, як і організації, а того, на їх думку, нібіто немає.

На щастя, не так вони є. Глибше пояснення ідейних основ Пласти можна знайти (щоправда, в не дуже легко приступний для загалу) пластовій літературі, можна навіть у загальному устійнити СВІТОГЛЯД, який ми називамо свій. Він входить, за словами проф. д-ра О. Кульчицького, у систему персоналістичної філософії, і тому ми, пластуни, не можемо мати "монополю" на цього роду світосприймання, але ми звички називати його пластовим, і такого терміну я буду вживати й надалі у своєму слові.

Отож, уже перша частина першого пластового обов'язку визначає нас до ідеалістичного, а не матеріалістичного світосприймання. Основоположник Пласти старається дуже реалістичним, я сказав би — натуралістичним способом пояснювати існування "найвищого добра", і каже: "Пластук не попаде ніколи у таке безглуздя, щоб не вірити, не пізнавати, не бачити спідів Бога, незображеного людському розумові, неуявного людській думці спричинника й вислову всіх ідеалів у людській душі, зібраних в ідеалі добра..." ("Життя в Пласти" стор. 171). А при поясненні присяги каже: "Віра батьків і працідів наших, яка впродовж тисячі років зрослася з культурою нашого народу і витворила своєрідну красу нашого обряду — це наша найвища цінність"... а далі: "Людина, що вірить у Бога.., має внутрішній спокій, перший і основний завдаток людського щастя. А ми, пластуни, хочемо бути щасливими й спричинятися до щастя інших".... (Там же, стор. 84.)

У своїй "Великій Грі" Юрій Старосольський каже таке: "Дуже характерне у пластовій системі є: ідеалізм життєвих цілей і реалізм у засобах. Цілі Пласти лежать вище, ніж одиниця: в родині, народі, людстві — і заразом (віримо, що) ШЛЯХ ДО НІХ ІДЕ ЧЕРЕЗ ОДИНИЦЮ, живу людину, що й сама хоче і повинна бути щасливою. Велике завтра народу і свєте — це слова, що їх часто почуємо у пластових розмовах. АЛЕ ВОНИ ДЛЯ НАС НІКОЛИ НЕ ПУСТИ СЛОВА, ФРАЗИ, БО МИ ВОРОГИ ФРАЗИ. Це для нас вловники, можливі речі, так як зовсім можливий для нас мир і добра воля між людьми". ("Велика Гра", стор. 10-11).

У творі Ростислава Кедра "Скобине Гніздо" читаємо:

А ми несли великий заповіт:
Краса і сила, бистрість, обережність,
А над усім був Бог — свята безмежність.
І Україна — так! Хіба ж могло
Інаміс бути? МИ ПРО ЦЕ МОВЧАЛИ.
Цим все горіло, квітло і жило..."

("Скобине Гніздо", стор. 10.)

Отож ми, пластуни, у відміну до проповідників і візантівців атеїстичного відламу екзистенціалізму (бо існує ще католицький, жидівський тощо), ставимо добро спільноти вище добра одиниці. Ставлять так справу теж і комуністи, і скрайні націоналісти. Але перші за основну спільноту ставлять в теорії класу робітників без уваги на національну принадлежність, при чому свободу одиниці маже зовсім не беруть до уваги, за словами д-ра О. Кульчицького, "деперсоніфікують людину", а другі винесуть на п'єдестал націю, якій приписують звичайно провідну місію світового значення серед народів людства і якій підкоряють моральний закон (етику), а навіть релігію.

Ми віримо, як це Дрот як природознавець пояснив у доповіді на курсі виховників, що Творець всесвіту створив не тільки різноманітну красу і премудру співекзистенцію всієї живої природи дорогою еволюції, яку нау-

ковці й досі дуже поволі і не раз крутими дорогами різних теорій досліджують і подивляють, але теж, як це недавно доводив д-р теологічних наук і викладач на торонтонському університеті Петро Біланюк, пояснював до життя у довгому процесі розвитку цілу мозаїку різних рас і народів людства, яким належить справедливе право свободного розвитку. Всі воно, у тих різноманітних культурних змаганнях і досягненнях, творять духові і матеріальні цінності, що в сумі дають величний образ можливостей, якими обдарував їх Творець, і наближають їх у деякій мірі до Нього.

У слід за тим, пояснюючи питання: **ЩО є ОСНОВОЮ ХАРАКТЕРУ ПЛАСТУНА**, д-р О. Тисовський каже: "Ми певні і свідомі того, що наш український народ по своїй змозі сумлінно упродовж століть бере участь у розбудові (світовій) культури і в службі тій культури дає свої найкращі таланти, і тому ми зобов'язані домагатися від своїх і чужинців пошани до нашого народу, його мови, його святощів, його звичаїв. Коли ж знаємо здібності нашого народу, його заслуги для людства, його змогу ще людству прислужитися в розвитку культури, то ми зобов'язані пильно працювати, щоб здобути нашему народові всі умови для успішного розвитку і вибороти йому становище в світі, відповідне до його здібностей" ("Життя в Пласті", стор. 182-3). Цей погляд він уважає почуттям особистої і національної чести, основою пластового характеру.

С погляди, навіть серед певної групи учених, що доба націоналізмів промінула, що тепер з розвитком засобів комунікації і легкості у переселюванні народи ступінєво будуть вимішуватись, "національні бар'єри" впадуть, слабші культури будуть зливатись із сильнішими, і настанці прийде доба всесвітньої нації-людства. Таку теорію висувають у першу чергу російські комуністи, замасковуючи нею свій прихованій скрайній націоналізм російського народу і "заворожнюючи" нею слабші, під'яремкі народи для легшої їх денационалізації, мовляв, — це неминучий процес людського розвитку. Поширюють її теж і на Заході, але тільки вчені тих народів, які своєю численністю та господарською і культурною експансією перевищують своє довкілля і вважають, що власне їх народ, нація чи її держава має "історичну місію" — засмілювати групу слабших. Немає таких поглядів серед учених тих народів, екзистенція яких була б при такому заложенні загрожена, або серед таких народів (як, наприклад, африканські), які щойно ставлять перші кроки в напрямі націоналізму, оформлюють щойно свою власну культуру.

Але якби прийняти навіть таку, по-мосму, утопійну теорію, то мусіли б минути ще тисячоліття, щоб такий процес міг здійснитися і то серед важких терпінь та нещастя більшості людства, при чому культура людства в загальному збідніла б. Крім цього, історія вчить, що може загинути народ. Але юго-західна культура, особливо коли вона постала в часах, у яких існують засоби для її збереження — не гине. Вона завжди буде творити цінність цілого людства. Доказом цього є факт, що культури давніх, загинулих народів, ще з передісторичних часів, учени незвичайно старанно досліджують при допомозі всіх засобів науки і модерної техніки.

Різно називають наш пластовий світогляд. Одні називають його "пластовим, українського типу, гуманізмом". Інші вважають його "поміркованим націоналізмом" або коротко — патріотизмом. У статті-доповіді: "Ідеологічні основи сенійорського руху" (дивись "Пластовий шлях", ч. 6, стор. 21), д-р Атанас Фіголь, пояснюючи ширше і глибше три обов'язки пластиуни, пише:

...Кожна спільнота, якщо вона здорова, якщо має інстинкт самозбереження, якщо виявляє розвиткові тенденції... має свою внутрішню мораль, свій моральний правопорядок. З аморального порядку мислів і дій може постати тільки аморальне звичаєве право, право терору. Світ ідей і мислів УКРАЇНСЬКОЇ ЛЮДИНИ від княжих часів дотепер — це світ моральних ідей... Для зовнішнього світу — це ІДЕАЛ УКРАЇНСЬКОГО ГУМАНІЗМУ, яким якого Україна була завжди на сході Європи. ПРАПОР ЙОГО ПІДЙМАЄ И НЕСЕ УКРАЇНСЬКИЙ ПЛАСТУН..."

Цей наш пластовий світогляд був причиною, що частина старших пластунів перед другою світовою війною (в роках 1931—1932), які дали себе заманити ідеологією скрайнього націоналізму з його "декалогом", що прогонував "тоталітарну" ненависть до цілих ворожих народів як чесноту і освячував усі, навіть аморальні засоби, які вели б до здобуття наміченої цілі, відійшли від Пласти, намагаючись навіть роз'язати його як організацію, що в даний час перешкоджала, на їх думку, у революційній дії народу.

Але майже всі вони по закінченні другої світової війни до нас повернулися. Ми прийняли їх назад у свої ряди, намагаючись забути все, що нас часово ділило.

Тут я примушений зробити малу дегресію. Якраз у час писання цих моїх, а радше — визбирання чужих думок, попала мені до рук недавня праця д-ра Петра Біланюка, який, задумуючись над поглядами Ю. Старосольського — у "Великій Грі", пише, що є деяке непорозуміння в термінології, яку він уживав. Д-р Біланюк каже, що в новіших часах "ідеалізм" у філософічному, теологічному і взагалі науковому світі вживається тільки до системи Платона і його школи, а також до "німецьких ідеалістів" (Фіхте, Шеллінг, Гегель та інші), і не протиставляється його матеріалістичному світоглядові, бо, на його думку, Карл Маркс був ідеалістично-діалектичним матеріалістом" у відміну до Леніна, Сталіна, Мао Це Тунга і інших, які цієї ідеалістичної запраски не мають. Тому д-р Біланюк уважає, що ми у Пласті повинні, згідно зі станом теперішньої науки, говорити про ЗДІЙСНЕНИЙ АБО ЗДІЙСНЕННИЙ РЕАЛІЗМ". Ідеалізмом називає він сферу пізнавання, яка може бути недійсною, або нездійсненою на практиці. Однак, настанку погоджується на термін "ІДЕАЛІСТИЧНИЙ РЕАЛІЗМ" та уважає, що вираз Ю. Старосольського "ідеалізм життєвих цілей і реалізм у засобах" повинен звучати "реалізм у життєвих цілях і засобах", так як це висловлює теж Бейден Пауел у своєму творі "Розвідні ту санкції".

Однака та полеміка чи дискусія про термінологію не міняє ні в чому спільногом усім пластового світогляду, з яким усі вони згідні.

Чи цей З'ЯСОВАНІЙ НАШИМИ ПРОВІДНИМИ ПЛАСТОВИМИ ІДЕОЛОГАМИ СВІТОГЛЯД МОЖНА ВВАЖАТИ "МІТОМ"? Якщо так, тоді мітом треба було б назвати кожну іншу філософічно-світоглядову теорію, як комунізм, соціалізм і навіть цей ненаписаний і науково неопрацьований (принаймні це мені досі невідомо) американський "вей оф лайф", якому такі державні мужі, як покійний президент Дж. Ф. Кеннеді, а по його смерті його брат (а, може, ще і інші) намагаються надати якогось глибшого суспільного значення, а не тільки поняття задоволеного добробутом і наймодернішимисясями доби технологічної цивілізації, але все ж таки безідейного животіння маси, а радше кожної одиниці окрема, яка своє власне добро і задоволення ставить на перше місце. Д-р О. Кульчицький називає таке явище "масовізмом"

— тобто станом, коли провідні верстви свідомо відвертають увагу маси від усіх ідей, у відміну до "умасовлення" — тобто намагання всікими доступними засобами якусь одну філософічну теорію популяризувати серед усього населення, як це є у країнах комуністичної диктатури.

Ми нашим українським гуманізмом (чи ідеалістичним реалізмом, або поміркованим націоналізмом-патріотизмом) як ідеєю, а безспірним реалізмом у засобах, який проявляється в будові характерів, намагаємося виховати людину здібну ці наші ідеї переводити в життя. Цей наш реалістичний, або здійснений світогляд має своє місце в науково обґрунтованій системі персоналістичної філософії (як твердить д-р О. Кульчицький) і своїм характером творить частину нашої природної віри, а, за словами д-ра П. Біланюка, таки християнської віри.

Це все добре і гарно, скаже, може, хтось, але це все було б здійснене хіба на рідних землях, в Україні, і то тільки при існуванні певних передумов, тобто при можливості цей наш світогляд проповідувати і наші реалістичні засоби переводити в життя серед широких кіл української молоді, де не існували б такі умови, як існують у країнах нашого поселення.

..."Я ще ніде не чув, не бачив, не читав жодної реалістичної візії майбутності українського суспільства на еміграції", каже мій співдисп'ютант.

(Докінчення в наступному числі "ПШ")

ПРОБЛЕМИ НОВАЦЬКОГО ВІКУ

ВИХОВНІ КАДРИ В УМОВАХ ДІЯСПОРИ

У пластових домівках, у таборах, під час з'їздів, конференцій чи навіть припадкових зустрічей — усюди, де тільки є нагода говорити про пластові справи, чуємо завжди про одну й ту саму проблему: брак виховників. Здавалося б, що така поважна організація, як Пласт, за 55 років свого існування повинна була якось розв'язати цю проблему. А тим часом ті самі люди, що скаржилися на брак виховників 25 років тому, скаржаться на те саме й сьогодні. І мимоволі виринає в нас думка: чи дійсно бракує в нас виховників для новацтва? Чи може, просто, говоримо про брак виховників з звички, коли в дійсності ситуація представляється зовсім інакше?

Поглянемо на деякі факти: Згідно з доступними нам даними (евidenція Орлиного Круга) через вишкільні курси-табори пройшли досі 1142 виховників (не вчислені тут деякі вишколи льокального характеру). Деякі з учасників пройшли більше ніж один курс, але навіть узявши це до уваги, повинні ми мати близько 1000 вишколених виховників. Отже, здавалося б, що це — задовільне число до ведення новацької праці.

А тепер придивімся, як є справді на місцях. На останньому країновому з'їзді найбільшої з наших пластових організацій (США) ми довідалися, що в часі між 1963 і 1965 роками число новацтва на їхньому

терені замість зрости, зменшилося з 1339 до 1214 членів. Одною з головних причин цієї втрати членства в УПН слід уважати брак кваліфікованих виховників.

Останні дані про стан у краях (Булава УПН-ів) виказують загальне число новацьких виховників: 128. Сюди не враховано виховників з терену Німеччини (не подали даних) і тих, що не працюють безпосередньо з новацтвом, а є активними, напр., в опрацюванні новацьких методичних матеріалів і т. п. У цих останніх категоріях може бути близько 20 виховників, даючи загальне число активних новацьких виховників: близько 150. Припускаючи, що приблизно стільки ж є й активних новацьких виховниць, маємо разом 300 активних з усіх 1000 вишколених! Це є заледве 30%. Та це ще не повний образ. Дані з країв вказують, що менше ніж половина виховників, що ведуть роботу з новацтвом, мають вишкіл! Отже, заледве 15% вишколених виховників і виховниць працює активно з новацтвом. А де решта?

Решту, на мою думку, можна поділити на три категорії:

1. Ті, що з різних причин вибули з Пласту.
2. Ті, що, затримавши членство в Пласті, не проявляють ніякої активності.

3. Ті, що не працюють з новацтвом, але активізуються в інших пластових ділянках: адміністрація, видавництво, праця на провідних становищах, в УПЮ, УСП і УПС.

Не маю точних числових даних, але з власних помічень здається мені, що остання група — найчисленніша. Як правило, т. зв. "молоді" сеньйори і старші пластуни (-нки), що займають сьогодні провідні становища в Пласті, звернули на себе увагу спочатку своєю працею як новацькі братчики й сестрички. А коли ми переконалися, що вони цю роботу ведуть добре, тоді почали вербувати їх до іншої праці, у першу чергу на становища виховників у юнацтві. Ніде правди діти: це вербування не завжди відбувалося на засадах пластової "фер-плей". Чи не казали ми, бува, що праця в юнацтві багато важливіша і дає молодій людині більше "престижу", ніж праця з новацтвом? Чи не заманювали ми чутливих на такі речі старших юнаків і старших пластунів, що проїшли новацький вишкіл, до булав юнацьких таборів титулами "інструктора", тоді як у новацькому таборі можна бути "тільки братчиком"? Чи не виходили ми з такого погляду, що "малих дітей може хтонебудь, і без вишколу, забавити"?

Щоправда, деяким виправданням можуть бути обставини, а передусім те, що вишколених юнацьких виховників не було звідки взяти, бо їх ніхто не вишколював. Юнацтву бракувало свого "Орлиного Круга", який би випрацював програму вишколу юнацьких виховників і конструктивно, рік за роком, переводив її в життя. Отже, що ж могло бути легшим, як забрати до юнацтва вишколених новацьких виховників? Знаємо про випадки, де кошові висилали своїх кандидатів на юнацьких ви-

ховників на новацький вишкіл, бо “краще, хай мають новацький вишкіл, як мають не мати жодного”.

Наслідки такої політики очевидні: Юнацтво ведуть люди, наставлені на новацький стиль роботи, і, як такі, не вміють до юнацтва підійти і його зацікавити. Новацтво ж ведуть у більшості юнаки без вишколу, які — не знаючи, як до того братися — імітують з новаками свої юнацькі сходини, на силу впихаючи до новацької програми суто юнацький матеріал (от, хоча б впоряд, картографію чи навіть копаний м'яч). У висліді — робота не ведеться правильно ні в юнацтві, ні в новацтві. Наслідком цього сьогодні є зменшення числа новацтва. Завтра матимемо консеквентно зменшення числа юнацтва, а що принесе із собою для нашої організації те грізне “післязавтра”, що неодмінно настане?

Кандидатів на новацьких виховників черпаємо з трьох старших уладів:

1. З УПЮ. Теоретично, це мало б бути старше юнацтво (від 16 років життя вгору); на практиці, однаке, брак виховників на місцях при неволює змушувати щораз то молодших юнаків і юначок до праці з новацтвом. Часто бачимо на постах братчиків і сестричок таких, що ще рік тому самі були в новацтві.

2. З УСП. Старших пластунів і старших пластунок між новацькими виховниками не так багато, як цього можна було б сподіватися.

3. З УПС. Сюди входять у першу чергу ті сенійори й сенійорки, що самі мають дітей у новацькому віці.

Кожна з названих груп виказує певні характеристичні ціхи. Найбільшим мінусом новацьких виховників з-посеред юнацтва є їхня невиробленість. Молодим юнакам і юначкам даемо новацькі рої і вимагаємо від них багато: щоб вони правильно повели працю у своїх роях. Одночасно дуже часто не даемо їм можливостей вив'язатися як слід із того важкого завдання: не приготовляємо їх задовільно до їхньої праці як братчиків чи сестричок (вишкіл), не маємо над ними відповідного нагляду з боку досвідчених новацьких виховників, не забезпечуємо матеріалами, які вони могли б використати. Часами створюємо в них самих різкі конфлікти, не даючи їм ані зможи, ані допомоги їх задовільно розв'язати, наприклад, чи їхати вліті до новацького табору як братчик, чи брати участь у юнацькому таборі? Такі і подібні проблеми постають досить часто, та їх можна б зовсім оминути, коли б ці справи брати до уваги в плянуванні нашої виховної праці.

Другим важливим недотягненням наших новацьких виховників з УПЮ є їхня мова. Назагал, юнацтво вже поголовно рождене в країнах свого теперішнього замешкання. Воно ще не закінчило науки в школах українознавства. Ці і інші причини зумовлюють, що українська мова серед нашого юнацтва залишає багато до побажання і стойть на помітно нижчому рівні, ніж мова старшого пластунства чи сенійорів. Очевидно, що від цього правила є численні поодинокі вийнятки, але коли характери-

зуємо юнацтво як цілість або всіх новацьких виховників з юнацтва, то бачимо досить різко зарисовану проблему української мови.

Юнаки й юначки, назагал, радо горнуться на становища новацьких братчиків і сестричок. В УПН юнацтво шукає престижу, який не так то легко осягнути в юнацькому курені. Переbrавши рій, вони стають уже "виховниками", отже вибилися понад пересічний рівень свого оточення в юнацтві. А це, зовсім природно, нашій молоді імпонує.

А проте, помимо всього сказаного, маємо цілий ряд першорядних братчиків і сестричок з юнацтва. Вони, назагал, є солідні, мають охоту попрацювати над собою і при відповідному нагляді й заохоті "розвивають свій широкий потенціял, щоб у майбутньому зайняти провідні в нас становища.

Найбільшою проблемою **старшого пластунства**, а заразом тих виховників, яких воно дає до УПН, є брак часу. Вік старшого пластунства — це період, коли молоді люди є заабсorбовані студіями (а переважаюча більшість нашої молоді студіює), військовою службою, будовою власного родинного вогнища. Це відбувається на їхній праці в Пласті. Небагато з них знаходить час на виховну роботу. Ті, що працюють як новацькі виховники, часто кидають роботу по короткому часі або виказывають такі браки, як занедбання звітування, брак контакту з проводом і т. п. Улітку стають вони на заробіткову працю, щоб утриматися на студіях, а тим часом новацьких таборів нема ким обсадити.

Серед виховників з **УПС** зустрічаемо щораз то більше таких, що стали до праці в УПН з егоїстичних мотивів. Конкретно виглядає це так: маючи дитину в новацькому віці, записуємо її до юнацтва, але разом з батьками не-пластунами поділяємо недовір'я до пластових виховників. Тому, що ми — сеньйори, нам "не випадає" заглядати з-за плота до новацького табору за нашою дитиною. Тому ми вирішаемо стати новацьким виховником, бо це дає нам "пащпорт" на перебування з нашою дитиною у весь час під час пластових зайнят. У цей спосіб ми теж за свідчуємо нашу вищість над батьками не-пластунами. Що більше, наше зацікавлення новацькою працею триває лише так довго, як довго наша дитина є в юнацтві. З хвилиною, коли наш син чи донька переходить до УПЮ, ми дуже зручно "переставляємося" на юнацького виховника чи виховницю і пробуємо далі вести ту саму гру.

Новацькі виховники із сеньйорів, назагал, виказують неохоту до вишколу. Вони вже "всі розуми поїли" і "нічого нового навчитися не можуть". Не заперечуємо їхнього великого досвіду (деякі вже виховали по кілька власних дітей), але факт є, що такий зовсім неправильний погляд, мовляв, "вишкіл є нижче їхньої гідності", не дає їм змоги познайомитися з найновішими виховними елементами (наприклад, нові пісні, танки, розповіді, нові способи переводження новацьких зайнятий) чи модерними досягненнями у вихованні дітвори новацького віку. У висліді такі сеньйори, новацькі виховники, не дають із себе юнацтву стільки, скільки вони при добрій волі могли б дати.

Окрім того маємо певне число таких сеньйорів, що, відбувши відповідний вишкіл, ведуть першорядну виховну роботу в новацьких частинах. Того типу виховників треба нам мати куди більше.

Гострий брак виховників для новацтва, більше позначений у частинах новаків, ніж у гніздах новачок, спричинив те, що щораз то частіше бачимо на виховних постах у хлоп'ячих новацьких частинах — платсунок. Назагал, вони вив'язуються зі своїх обов'язків дуже добре, може навіть краще, ніж виховники-пластуни. Зокрема їхня поміч неоціненна в молодших роях та при таких зайняттях, як, напр., навчання співу. Проблеми починають виринати, однаке, коли новаки їдуть улітку в табір. Хоча в багатьох випадках сестрички виказуються такою самою успішною працею в таборах новаків, то все таки приявність сестрички в булаві хлоп'ячого табору може деколи мати від'ємний вплив на тaborових братчиків. Члени Орлинного Круга, передискутувавши основно це питання, прийшли до таких висновків:

1. Слід уникати участі сестричок у таборах новаків.

2. У випадку акутної потреби, сестрички в таборах новаків можуть займати пост писаря, інтенданта, ев. виховника і переводити такі зайняття, як: спів, розповіді, вогники і т. д.

3. Сестрички не повинні бути впорядниками роїв у таборах новаків.

4. Сестрички ангажовані до таборів новаків повинні бути з УСП або УПС.

5. Комендант табору, до якого ангажується сестричок, повинен бути з УПС і мусить стояти на рівні своїх завдань, а зокрема мусить уміти утримати належну атмосферу й дисципліну своєї булави.

Шукаючи дальших джерел, звідки можна б черпати виховників для новацтва, деякі пластові проводи зупинили свій зір на Пластприяті. Отож, бачимо членів Пластприяту на становищі впорядників роїв, а деколи й гніздових. Слід підкреслити, що Правильник УПН допускає перевідово ведення роїв членами Пластприяту, однаке під умовою, що вони закінчили відповідний вишкіл. Виховників із Пластприяту в нас, покищо, розмірно небагато, і тому важко дати влучну характеристику цієї групи. Є між ними такі, що стають виховниками лише заради можливості перевідування зі своєю дитиною. Інші ж — ставляться до свого діла серйозно і ведуть своїх новаків зразково. Тут виринає питання, чи доцільно на майбутнє далі вербувати виховників із Пластприяту? Коли хтось настільки заінтересований, що стає пластовим виховником, то чому ж не може стати формально членом Пласти, вступаючи до УПС (Правильник УПС допускає прийняття членів "з громадянства")?

Другою важливою групою членів Пластприяту в УПН є т. зв. "опікуни". Правильник УПН передбачає, що новацьке гніздо може мати опікуна, в міру потреби. На ділі ж, більшість наших гнізд мають опікунів, а в деяких осередках місцеві проводи Пластприяту намагаються приділити опікунів до кожного роя. Це намагання випливає, мабуть, знову

ж із браку довір'я до новацьких виховників, які переводять зайняття з дітвою. Такі "опікуни" уважають своїм святим обов'язком бувати на кожних сходинах (без уваги на те, чи виховник їх туди просив) і наглядати над кожним рухом братчика. Не диво, що в такій ситуації упорядник роя не чується свободно. Уже сама присутність старшої особи — опікуна вбиває ініціативу братчика, а коли ще виразно можна відчути, що братчикові не довіряється, тоді рівень праці в рою сильно терпить. Із цього можна сміливо зробити висновок, що роля опікунів в УПН повинна бути обмежена до того, що приписує правильник: вони мають бути лише там, де їх потрібно, і тоді, коли їх потрібно, а вже в жодному разі не можуть вони бути наглядачами над упорядниками в роях.

Очевидно, що проблем із новацькими виховниками було б куди менше, коли б усі вони були належно вишколені. Ніхто не може повести добре свого діла, якщо не має до того конечного знання. І такого знання ми мусимо вимагати від усіх наших виховників. Ясно, що коли, наприклад, нам потрібний новий одяг, тоді йдемо до доброго кравця, який розуміється на своєму ділі. Коли хворіємо, шукаємо доброго лікаря, який закінчив медичні студії, має диплом із своєї спеціальності і державний дозвіл на практику. Отже, чи ж можемо довірювати таку важливу справу, як виховання наших дітей — дорослачого покоління нашого народу — людям, що без належного вишколу є в тій ділянці лише аматорами? Абсолютно — ні!

Згідно з правильником, ніхто не може вести новацької праці, не мавши відповідного вишколу. Кандидати на новацьких виховників (-ниць) повинні перейти передусім підготовний курс. Курс такий може перевести в себе кожна пластова станиця на підставі скрипту, що його опрацював Орліний Круг. Підготовний курс дає нейелементарніші підстави до ведення новацької праці. Але, щоб бути кваліфікованим упорядником (-цею) роя, треба перейти ще дальший вишкіл.

Другою стадією вишколу новацьких виховників є однотижневий вишкільний табір (курс) новацьких виховників, організований краївим рефератом вишколу. Курс цей можна перейти теж і кореспонденційно. По його успішному закінченні кандидат може старатися про признання ІІ-ого ступеня новацького виховника. Аж на цьому завершується вишкіл новацького упорядника (-ці).

Від гніздових вимагається, щоб вони мали ІІ ступінь новацького виховника. Для цього треба перейти успішно курс гніздових, як теж виконати деякі інші вимоги. Аж тоді кандидат уважається кваліфікованим гніздовим.

Розуміння схеми вишколу і його важливості людьми на всіх щаблях пластової організації конечне для того, щоб наші виховники стояли на належному рівні. Проводи багатьох пластових осередків уповні розуміють велику вагу вишколу виховників і відповідно до того діють. А однаке усе ще чуємо де-не-де такі ствердження, як: "Ми не можемо післати наших виховників на вишкіл, бо кожний гріш складаємо на новий дім".

А чи не варто б нам задуматися над можливістю, що — коли не матимо вишколених виховників, а з тим і не поставимо новацької праці на належний рівень — то за кілька років ті наші нові domi світитимуть пусткою?

Для тих, що мають до діла з вишколом виховників, справа ясна, що коли виховники мають дати із себе те, чого від них вимагається, то вони мусять мати підставовий вишкіл і мусять постійно доповнювати його та відвіжувати своє знання. Вони мусять мати нагоди зустрічатися у якнайбільшому колі виховників і виховниць, обмінюватися досвідом та передискутувати виховну проблематику. На жаль, не всі з нас, що працюють на провідних постах у Пласті, мають належне зрозуміння цієї справи. Деякі пластові проводи є настільки відмежовані від виховників у терені, що не знають їхніх проблем. Прикладом може послужити факт, що нещодавно крайові пластові старшини безапеляційно відкинули пропозицію влаштування зустрічі новацьких виховників і виховниць, не даючи навіть нагоди пропонентам обґрунтувати чи боронити свої задуми.

Вічні нарікання на “брак матеріялів” вже тепер зовсім безпідставні. Журнал “Вогонь Орлиної Ради” (досі вийшло 27 чисел) постачає новацьким виховникам і виховницям новий матеріал до використання кожного кварталу. Видані досі випуски “Бібліотеки В. О. Р.” включають: огляд історії УПН, збірник таборових матеріялів, 2 збірники вміlostей, збірник ігор, 3 збірники майстрування та індекс “В. О. Р.”. Okрім того, маемо книжечки “Перші Крохи” Л. Бачинського та ігровий комплекс “Отрок” Т. Самотулки. Цілий ряд дальших збірок є в опрацюванні. І ми ще сміємо нарікати на брак матеріялів?

Там, де нема кваліфікованих виховників, не повинні існувати новацькі рої. Це, зрештою, і заборонене правильником. На питання: “Кількість чи якість?” ми дістали відповідь ще тоді, коли з’ясували собі, що Пласт — це елітарна організація. І хоча дехто може сказати, що елітарність увіходить у гру аж в УПЮ, я смію твердити, що вона має місце, у своєрідній формі, уже в новацтві. Пласт, як елітарна організація, мусить поставити свою роботу на належному рівні, під проводом уповні кваліфікованих, вишколених виховників. Де таких нема, там організування літвори можливе лише за ціну пожертвування якості роботи. А такої ціні ми платити не сміємо, якщо хочемо лишитися елітарною організацією. Так власне реалізуємо елітарність у новацтві.

Які ж перспективи на майбутнє? Через специфічні проблеми старшого пластунства, про які я вже згадав, не можемо сподіватися основного поповнення кола новацьких виховників з УСП. Отож кандидатів на виховників для новацтва треба шукати в УПЮ й УПС. Зокрема треба поставити наголос на вербування більшої кількості сеньйорів до цієї роботи. Сеньйорат являє собою поважну резерву людей, які можуть зробити багато для заспокоєння наших потреб на новацьких виховників і виховниць. Сеньйори мусять лише визбутися переконання, що вони “вже все знають”, і мусять почати свою виховну працю від належної підготовки:

вишколу. А ставши на пости новацьких виховників, вони зможуть власним прикладом і порадами підтягати юнаків і юначок, що працюють з новацтвом. Таким робом зможемо осягнути високо кваліфіковану й зіграний кадру, яка поведе новацьку роботу так, як цього вимагає від нас наша спільнота.

Пл. сен. Орест Гаврилюк

ПРОБЛЕМИ ЮНАЦЬКОГО ВІКУ

НАША МОЛОДЬ У ЗАХІДНЬОМУ СВІТІ

Питання розвитку сьогоднішньої молоді, а зокрема від'ємних її ціх, стало незвичайно "модним" у цілій західній пресі. Від популярних жіночих чи сенсаційних магазинів до поважних періодиків знаходимо весь час статті на теми "проблематичної молоді". При цьому нерідко генералізується, подаючи характеристику молоді. Це однак дуже ризиковне тому, що сьогодніша молодь західного світу (а, може, і цілого, коли завважимо, що зацікавлення і спосіб життя молоді Заходу просякає через залізну заслону щораз більше і там приймається) не є ні об'єктивно зла, ні об'єктивно добра, а така, якою її зробила сьогоднішня доба та оточуючі обставини.

Живемо сьогодні у світі, що переходить величезні технічні, соціальні, культурні та моральні переміни, яких досі історія не знала. Ці зміни різняться від усіх попередніх своєю швидкістю, яку важко злагодити умом, і надмірним ростом технології, яку розпрацював людська рука для помочі собі, а, може, для знищення себе. Кудою піде цей розвиток та чим він закінчиться, тепер неможливо нам передбачити, і, здається, немає нікого, хто відважився б давати на це питання компетентну відповідь.

У цьому світі захищеної рівноваги сьогодні стоять при кермі люди, юнацький вік яких пройшов під обстрілом другої світової війни, в утечі перед смертю, серед патріотичних кличів, за якими часто приховувався холод і голод. Така пригноблююча атмосфера мусила звичайним порядком викликати в цього покоління бажання чогось протилежного — а саме: спокійного, унормованого життя з матеріальним забезпеченням і поставленням добра одиниці перед інтересом спільноти. Можливе, що саме це бажання допомогло технічному і господарському розвиткові західного світу, що тепер перейшов усі сподівання, здається — порушуваний власним вже розгоном; все ж реакція цих повоєнних річинників була природна і зрозуміла. Але коли саме ці люди сьогодні очолюють господарську і технічну ділянку життя, даючи там висококваліфікованих фахівців, які зацікавлені лише своїми вузькими спеціальностями і іх розвивають з року на рік

щораз більше, тоді у політичному, моральному та інтелектуальному житті західного світу ті, які були співучасниками другої світової війни, не дотримують кроку технологічному розвиткові. Позитивистична настанова XIX ст., перебрані зразки інтелектуальних реакцій вимагають основної провірки в обличчі розвитку сучасної астрофізики, атомової фізики чи біології. Сучасна фізика дійшла до висновку, що правило про причину та наслідок у природі не дійсне, його місце чимраз більше займає теорія припадку та математика правдоподібності. Загальна філософська система, яка пов'язала б нові здобутки технології з успадкованим дуалізмом: добра — зла, причини — наслідку, вини — кари, Бога та людини, ще не розвинулася. Але відповіді і розв'язки шукають філософи, соціологи та провідники церкви, які бачать, що не устоятися їм із їхнім консерватизмом у сьогоднішньому світі, що дотеперішні догми і закони вимагають ревізії та пристосування. Ватиканський Собор розглядає тепер питання, які досі були "табу" для цілої католицької, такої могутньої, церкви. Зближення до інших релігій, до самої людини, її особистих справ, як подружжя, народини і т. п., є доказом зрозуміння, що назріли проблеми, які сколихнули до глибини одиницею — у зрозумінні таких підставових питань, як що таке гріх, а що правда, де границя між злом і добром, яке власне оправдання існування людини.

На тлі цього інтелектуального ферменту, цих усіх нових та потрясаючих питань росте саме і дозріває нове покоління, що тепер ще на шкільних лавках не лише вчиться, але дивиться цікавими, спостережливими очами на світ і шукає на свою руку розв'язки питання свого таки буття. Не приходить їм це легко, коли взяти до уваги, що час переходу з дитинства у юнацькі роки є вже по своїй суті найважчим віком для тих, що його переживають, і для їхнього оточення: батьків і виховників. Це ж бо вік фізичних перемін, розвитку, дозрівання — а ці процеси самі по собі є складними проблемами, які впливають на психіку і настанову до оточуючого світу. Ця настанова звичайно негативна, а незадоволення з фізичного вигляду і свого ще неповного життя проявляється у загальному протесті проти світу "дорослих". Так воно завжди було, проблема старих — молодих, непорозуміння і незрозуміння двох світосприймань, завжди існуvalа. Однак сьогодні прірва між поколіннями либонь глибша. Сучасна молодь відчуває "кризу ідентичності". Її зasadniche питання: "хто ми, кудою ідемо, що маемо із собою зробити на цьому світі". А відповіді на ці питання покоління батьків не має, бо воно само в інтелектуальному ферменті. Однак, молодь уже не вдоволяється почуттям особистої безпеки чи матеріального забезпечення, тих вартостей, що за ними тужили її батьки, перші "випускники" другої світової війни.

Нормальне явище критичного наставлення молоді проти вартостей "дорослих" набирає зовнішніх, може: поверхових форм, тому що воно торкається зовнішніх, поверхових вартостей. Сьогодні ці об'яви подібні майже у цілому світі та майже ідентичні у хлопців і дівчат. Довге волосся, вузькі штани, недбалий вигляд, темні кольори, чорні окуляри —

все разом дає образ індивіда, що не хоче нікому підпорядкуватись, що хоче жити небезпечно і перш за все свободно, любити, але і ненавидіти. Однак, за цими чорними окулярами, блідими обличчями цих ще пів-дітей ховеться неспокій і шукання за чимсь іншим. Здається, саме за вартостями іншими, ніж ті, що довкола них. Не без слушності твердив Гакслі, що “найважчі проблеми людини починаються тоді, коли вона може робити, що захоче”. Ті, отже, молоді, які сьогодні можуть робити куди більше те, що захочуть, а не те, що їм кажуть, є непевні у своїй емоційності, бажаннях, у свому поступованні чи виявах свободи і погорди до старших. Їхній протест, їхнє шукання за новими вартостями — чи це будуть протестаційні марші, чи пісні, що критикують існуючий лад — покищо, як кожний протест — негуючі. Але у своєму протесті вони підсвідомо відчувають саме брак зорганізованого життя, приналежності до групи, що має певні означені рамки і ціль діяння, вони відчувають брак ідей, які давали б напрям суспільству. Ціле майбутнє нашої цивілізації сьогодні залежне від того, чи з протесту цих молодих зможуть створитися нові форми співжиття, чи старше покоління зуміє розумним та вирозумілим способом, в почутті свого обов'язку у відношенні до дітей, знайти спільні комунікаційні засоби у розв'язанні проблем, що стоять перед нами і перед ними.

У такому підсонні живе і розвивається вже друге покоління молодих українців у діяспорі, яке до цілого вахяра цих загальнолюдських проблем, що їх однаково заторкують, мусить ще доліти цілу низку питоменно українських. І наша спільнота мусить стати віч на віч з вагою тих проблем, так загальних, як і специфічно українських, та шукати для них розв'язки, якщо хочемо, щоб прірва між ними і нами не поширялася з року на рік. Ми ж бо декламуємо і пишемо на тему збереження української субстанції на чужині, ставимо поняття двох батьківщин, б'ємо на сполох “де наша молодь?”, — а по суті немає в нашему громадянстві одної концепції виховання нашої молоді, ані навіть спроби її собі спільно з'ясувати. З питоменою для перенесеної з рідної землі групи (якої частина все ще називає себе політичною еміграцією) завзятістю, ми — замість кріпшати через об'єднання — ділимось на сотки організацій і групок від регіональних до політичних та з такою ж завзятістю себе взаємно поборюємо, відказуючи один одного від чести, любові України і вірности Богові. Діло в тому, що, намагаючись затримати молодь при українстві, ми часто хочемо їй перешепити все, що ми зі собою привезли, без огляду на те, чи вартісне воно, чи ні, потрібне, чи ні. При тому часто забуваємо, що наша культура, побут, обряди були вислідом століть розвитку спільноти села, яку силоміць перенесено тепер в урбаністичну культуру. Суспільні форми, що були вислідом віків бездержавності, стаємо силою перещепити в покоління, що виросло вже у світовій імперії. Для цього покоління наші проблеми зовсім незрозумілі; так нетерпимість політичних противників, що борються за фіктивну політичну і церковну владу, як і життя у світі спогадів минулого. Ми можемо хіба

подивляти нашу молодь, яка з такою чесністю прислухується і бере участь у всіх національних маніфестаціях, приймає заваги та противорічні собі вказівки старшого громадянства і старається не висловлювати тих своїх думок, які б воно привітало святим обуренням. Трагічне в цьому ще і те, що ми так поступаємо з найкращих патріотичних інтенцій. З цих також найкращих намірів затримати нашу молодь при українстві ми поставили все на карту дотримування традиції, загубивши за її зовнішніми формами глибокий зміст. А ці молоді люди думають, аналізують причини та шукають за фактами. Усе, що ми їм стараємося передати, мусить найти в них своє логічне оправдання, коли вони це мають наслідувати.

Чи не було б нашим мінімальним обов'язком у відношенні до наших дітей старатися хоча б виелімінувати те, що ми самі відчуваємо як негативне явище нашого суспільного характеру: нетерпимість, злобу, примітивність думання, брак пошани до думки другого, отаманщину? "Чорна Рада" має в нас довгу традицію — але чи варто її перешеплювати ще й сьогодні? Нам слід уже також вкінці розрізнати, що традиція і пошана минулого — це дві різні речі. Було б либо їх легше нашій молоді це зрозуміти і прийняти до відома, як легше їй зрозуміти вірш Драча про астронавта на могилі Шашкевича, ніж повні темпераменту статті на тему нового і старого календаря.

Молода людина, що розвивається, мусить з природи речі йти вперед, угору, і є каригідно стягати її вниз тому, що комусь, дотримуючи її кроку, не стає відиху. І нам, українцям у діаспорі, не можна іхати волами, коли над нами літають ракети. Це мусять ясно усвідомити собі в першу чергу ті, які вважають себе за компетентних виховувати молоде покоління або принаймні допомагати їйому знайти гідне і правильне місце характерної людини-українця у цьому світі перемін вартостей, потрясень і нечуваного поступу.

Пл. сен. Ольга Кузьмович

«У надії на Божу поміч черпаємо наші сили із свідомості, що йдемо правильним шляхом Пласти. У часи, коли за 50 років інші концепції виховання змінювалися або навіть і падали, Пластова концепція виховання молоді не потребувала змін ні на юту. Пласт себе виправдає у минулому, виправдовує в сучасному і — маємо повну надію — виправдає себе і в майбутньому».

Сірий Лев

Пл. сен. Лариса Залеська-Онишкевич,

ДУХОВО-КУЛЬТУРНА ТВОРЧІСТЬ І ПЛАСТ

«Не згубити ні одного члена, даючи йому змогу повноцінного вияву своїх уміlostей і сил для користі Пласту...» писало сеньйорське «Слов'о» у США минулого вересня.

Та чи справді в Пласті ми даємо на це можливість нашим молодим членам?

В наших правильниках і нашій програмі ми підкреслюємо виховання повноцінного громадянина. Ми звертаємо увагу на прикмети характеру, світогляд, життя в природі, фізичну заправу, життєву зарадність, знання українознавства. Та ніде — в наших правильниках чи вимогах — ми не звертаємо уваги на індивідуальну творчість, головно в ділянках духової культури. В нашій праці ми не тільки не стараємося заохотити чи допомогти віднайти талановиту молодь у цих ділянках — але ми навіть не даємо ім відповідної можливості вияву (а часто навіть стоймо на перешкоді нашим рутиновим підходом у програмі). Яку ж бо ми даємо можливість вияву і розвитку нашим молодим композиторам, поетам, мальярам і т. п.?

Чи ми маємо хоч іспити уміlostей, у яких юнацтво і старше пластунство може виявити свою власну творчість (в ділянках духової культури)? Ні! В нас можна здавати вміlostі тільки з виконування (музика, декламації). Власну творчість можна проявити хіба в деяких технічних уміlostях чи в забавкових проектах... Ми улаштовуємо виставки ручних виробів, — але не виставки власної творчості з мальарства, скульптури, журналістики чи вечорі власної поезії, прози, музики!

На наші стереотипні вимоги і програми можуть бути тільки стандартні вияви і — стереотипні, пересічні одиниці. Але всі — однакові одиниці (В нас взагалі бракує індивідуалів!). Рутинові точки на ватрах, «декламації», «концерти», базари — радше притуплюють бажання творчости та почуття естетики і рівня (візьмімо власні пісні на ватрах — без ритму та рими і на чужу мелодію, які ми вже вважаємо за «в порядку» — і порівняймо з народньою, селянською творчістю!). Значить, що всюди нас переслідує ця примітивність рівня і кіра пересічність — бо ми її толеруємо!

Але все це можна відповідно введеною програмою змінити з корисними вислідами для самої нашої молоді індивідуально, для цілого Пласту і для нашої спільноти загалом. Головне, щоб більше звернути увагу на індивідуальні таланти і давати зокрема в юнацтві можливість їх виявити — чи це в ділянках спортивних, технічних, природничих, чи культурної творчости. Тут головно мова про останнє тому, що цьоб-

го наша молодь ніде не дістане (на жаль!) — під оглядом української культури. А нам же цю ділянку треба так дуже плекати.

Спітаєте — що мають ці ділянки культури спільногого з Пластом? Думаю, що тут і більше, ніж ось, наприклад, лещетарські тaborи (хоч які вони потрібні). Нічого проти цього роду тaborів я не маю, але вважаю, що зацікавлені в зимовому спорту можуть євентуально і поза Пластом знайти на це нагоду в українськім товаристві. А коли б і ні — то думаю, що аж дуже великої втрати для нашого товариства чи спільноти не буде. Але буде велика втрата, коли ми будемо далі виховувати нашу молодь у відносно примітивному вичутті і смаку під оглядом мистецьких і культурних якостей (це головно в незнанні кращого під оглядом української культури).

Через нехтування цієї ділянки будуть щораз більш помітними негативні наслідки: молоді пластуни не зуміють оцінити (чи навіть за-примітити) хоч і малих сучасних проявів в українській культурі; ми будемо продовжувати виховання в профінційному підході — з такими ж і результатами; з наших рядів не вийде багато творців у цих ділянках; через брак можливостей у цих ділянках багато творчої молоді перейде в американське оточення задля них. Важне те, що всі ці прояви міцно відіб'ються на почутті меншеваргости нашого походження!

Якщо б Пласт існував в Українській Державі, тоді б міг затриматись самим вихованням добрих, характерних і здорових громадян. Та в наших теперішніх обставинах саме нам треба звернути увагу на те, що серед нашої української молоді тут є великий брак працездатності верстви молодих творчих одиниць. А як же ж це буде за яких 10 років хоча б? І які із цього можуть бути катастрофальні висліди для цілої нашої громади тут?

Отож, ми стверджуємо, що в юнацтві чи то в старшому пластунстві ми не дємо справжньої можливості вияву молодим із здібностями в літературі, музиці, мистецтві. У висліді — в одних ми цей природний гін придущуємо, а в других — не стимулюємо. Усі ми зауважали, що більшість молодих творчих одиниць із часом в Пласту виступає. Вони не знаходять для себе можливості працювати за своїми здібностями.

Для прикладу візьмімо хоча б нью-йоркську групу поетів: майже всі вони були пластунами. Те саме з молодими малярами, музиками і т. п. Переїти листу 25—38-річних (ті, що перейшли старше пластунство і юнацтво вже на нових землях поселення), які є знані із своєї культурно-творчої діяльності (а яких таки замало!) — і зауважимо, що більшість із них — це таки колишні пластуни. Очевидно, ніхто не вимагає і навіть не сподівається, що всі виховані в Пласті молоді громадяни залишаться в нас. Але багато з них чаленохотіли б залишитись, якщо б мали можливість працювати у своїй ділянці (боже, не кожний має здібності бути впорядником). І скільки б тоді молоді від них могли скористати! Тоді і рівень і творча атмосфера були б.

Витворена творча атмосфера і відповідно пристосована програма (і люди, які можуть цим займатись) у цих ділянках будуть також і дуже важливим чинником у вишколі характеру і світогляду. Власне при любих заняттях це може бути і легшим до переведення (приємніші заняття — більші вимоги до себе, пориви). А щоб увести ділянку культурної творчості, можемо вживати численні засоби, як ось: гурткові і курінні програми, у яких будуть стимулюючі заняття в цих напрямках; окрім конкурси, видавання збірок творчості, виставки праць, спеціалізаційні табори; зустрічі і співпраця з творчою молоддю інших організацій; зустрічі і можливість праці із знавцями цих ділянок. Листа така може йти в безконечність.

У висліді введеній повищої програмі ми дамо можливість талановитим одиницям розвинуті свої здібності і робити поступи; в інших — виробити заохочут чи тільки зацікавлення та зрозуміння цих ділянок. Наші молоді мистці, музики, поети, письменники, журналісти залишаться в Пласті, де зможуть заохочувати молодших із чими працювати. Як вислід — естетичний і мистецький рівень наших пластових видань, імпрез та зайнять підійде вгору. Це посередньо також буде мати вплив і на рівень у нашій спільноті.

Цим ми зробимо позитивний крок у плянуванні нашого завтра, бож хтось мусить незабаром перебрати провід нашого культурного і мистецького життя тут! А ці ділянки конечно мусять мати підвищений рівень, якщо ми хочемо нашу молодь утримати при українській громаді. Низький рівень, примітивізм у суспільно-культурному житті має дуже від'ємний вплив на вимогливу частину нашої молоді. Щоб її утримати — треба їй дати не примітивно поставлені опери, не низькоякісні концерти, не другорядні книжки, не третьюрядні газети! Треба дати вищий рівень і суворіші вимоги до себе в цих ділянках. Це буде будуючим і позитивним для нас усіх!

Наша молодь таки цікавиться ділянками української культури. Прикладом може служити минулорічний табір «Стежки Культури ч. 1», який перевели Перші Стежки в Іст Четам, США. Хоч це був перший такого роду експериментальний табір, на нього приїхало 40 пластунок з різних далеких сторін Канади й США. Такі табори і подібні заняття потрібні ще й тому, що вони притягають саме тих, які менше їздять на наші звичайні табори, і тих, які саме через свої таланти й творчість, не виявляючись у Пласті, виступають з нього. У таких таборах вони мають можливість пізнати, що таких, як вони, є більше (і вони таки є «нормальні» — ті зацікавлені в літературі, музиці, мистецтві, драмі, журналістиці), і що вони саме в пластовому колі можуть щось у цих ділянках скористати і в них працювати.

А крім «стежок культури» можемо мати сотки інших способів для розвитку культурної творчості на відповідному рівні. А вони потрібні і — цікаві!

Тож справді даймо нашій молоді в Пласті змогу повноцінного вияву своїх уміlostей і хисту! Це потрібно для Пласти і для нашої спільноти! Не даруймо талантів і не прогаймо можливості!

*«Шукай знання, плекай талант,
щоб вивели тебе на справжнє верхогір'я».*

(Пластове гасло на 1965 р. в США)

Пл. сен. Ігор Раковський

ПЛАСТ І “МІЛІТАРИЗМ”

Декілька років тому доводилось мені бути референтом УПЮ-ів при булаві краївого коменданта пластунів у США.

Відвідуючи пластові осередки, табори, переводячи відправи з провідниками юнацьких з'єднань, я зустрічався дуже часто з двома явищами, а саме: замала кількість виховників та занепад дисципліни в Пласті.

Замалу кількість виховників можна було виправдати тим, що багато старших пластунів виїздили на студії до інших місцевин або відбували військову повинність, а потім уже не повертались до виховної роботи у Пласті з різних причин.

Причини занепаду дисципліни, чи радше великі труднощі при її утримуванні приписували виховники у великій мірі батькам юнаків. Бувало, що батьки прямо домагалися усунення якихнебудь гостріших засобів у відношенні до їхніх дітей, мовляв, ми живемо у демократичній країні і такі засоби для утримання дисципліни, які стосуються у війську, не повинні мати місця у Пласті. Траплялось, що навіть батьки забирали юнаків з табору через те, що вони нарікали на нібито “непосильну дисципліну”.

Невже ж справді так важко нашему юнацтву у пластових таборах? Чи можливо вести табір без наказів, поряду та необхідних засобів для утримання дисципліни, доконче потрібної у більшому середовищі молоді? Чи можна відзвичаїти без цих засобів від неточності, недбалства, несповісності та інших поганих звичок, набутих упродовж цілого року в чужому середовищі, у школах, де вчителі мають завдання **тільки навчати, а не виховувати?**

Ми бачимо, що сьогоднішня молодь (чоловічої статі) у країнах нашого поселення поділяється на дві групи:

Одна запускає волосся, уподібнюється зовнішнім виглядом до дівчат, вдягає тісні штани, не закінчує повної освіти і животі, удоволяючись

“приємностями” гідними істоти нижчої від людини, яку Творець покликає до життя “на свою подобу”.

Друга — це ті, що по своїй добрій волі або з примусу пройшли тверду заправу до життя — чи то в Пласті або якісь інші молодечій організації, чи по волі, або й по неволі у військовій службі опанували слабості свого характеру, прямують до вершин у ділянках здобуття освіти, вищого життєвого рівня і стажу, а буває — досконалять свій життєвий світогляд і доказують геройськими вчинками на в'єтнамському фронті свою готовість боронити принципи свободи людини і кожного народу на земній кулі. Ризикують власним життям у боротьбі з комунізмом, що ці свободи своїм тоталітарним і нелюдським режимом у кожній країні, де вдалось йому захопити владу — заперечує.

До котрої ж групи нам треба готовити нашу молодь, зокрема чоловічої статі? Для першої — непотрібно взагалі жодної організації, тим більше Пласти. Але до другої, яка є надією світу і кожного народу — далека (у сьогоднішніх умовинах загальної життєвої течії) і нелегка дорога.

Тож саме у Пласті, маючи на увазі наші національні і загальнолюдські цілі, нашим завданням є дати молоді заправу і підготовку до цієї нелегкої життєвої дороги, яка єдино варта наших заходів і трудів.

Але як можна цесягнути без вимог, без дисципліни, без карних засобів, передбачених у Пласті і стосованих упродовж цілої його історії?

Я хотів би переконати Вас, Друзі, на прикладах з теперішньої дійсності. Ось так цього ж року, ідучи на військові вправи (маневри), я вступив на пластовий табір відвідати своїх синів. Була неділя, час дозволений на відвідини батьків. Було їх чимало, тож я не самотній, іду діржкою під гору і незабаром уже зближаюсь до юнацького табору.

Проходжу крізь тaborову браму і чую... “Гей! Ви куди? — Тут не можна!”

Оглядаюсь і бачу молодого юнака, недбало опертого на стовпець воріт. Підходжу близче й питаю:

“А ти хто такий?”

“Я стійковий” — відповідає молодець, не міняючи недбайливої постави, і спокійно жує гуму, ритмічно рухаючи щелепами.

Приглядаюсь до нього зблизька: заросле й нечесане волосся, злегка брудне обличчя і руки достосовуються до такого ж однострою й запорошених черевик.

“Я хотів би поговорити з дижурним”.

“Це отої зі свистком” — показує стійковий і, забувши про мене, починає щось різьбити ножем на стовпці тaborової брами.

“Ви батьки тільки творите нам балаган (бездорядок) у таборі” — привітав мене дижурний, навіть не розвідавши, в чому справа. Але я тільки спитав його, коли починається дозвілля для юнаків, ділово відповів: “За півгодини”.

Відходжу набік від таборової брами і мимохіть повертаюсь думками у, здавалось би, таке ще недавнє минуле.

1942-ий рік, — юнацький табір у Шклі, Галичина. Тільки прошуміла завірюха війни, утихли вибухи бомб і гарматних стрілень — а ми... до табору. Було нас небагато: п'ятдесят учасників і булава. Половина з них хворіла на шлунок, але довелось їсти те, що вдалось заготовити у селян. Жили ми у розваленій війною селянській хаті, без вікон і дверей, спали на соломі.

Усі ми були львов'яни, або з львівських довколишніх сіл, деякі вперше в таборі. Одностроїв у нас не було, бож і звідки можна було їх роздобути? Единою ознакою приналежності до табору був синій берет, який носили всі тaborовики з булавою включно.

Без уваги на важкі умовини праця в таборі йшла повним ходом. Залізна дисципліна, практичне пластиування і впоряд уже впродовж кількох днів зробили з "міщухів", незвиклих слухати і виконувати накази, — зорганізовану, ціпку спільноту.

"Завданням стійкового є не тільки пильнувати безпеки табору, але і **репрезентувати** коменданта табору своїм виглядом, поведінкою і пластовою поставою..." — Як нині чую ці слова нашого обозного, Зенка Чайківського.

Переношу зір на стійкового, який тепер уже сидить на землі і бавиться ножем, одверто виявляючи, що він уже знуджений виконуванням свого обов'язку і загалом — "має цього всього досить"...

Де ж дижурний, щоб повчив його, чому такі полегші в обов'язках у юнацькому таборі для молодих людей?

Невже ж Чайківські, Темницькі, Цибрухи чи інші члени булави нашого пластового табору у Шклі знущалися над тaborовиками, коли, піймавши стійкового з рукою в кишені, наказували її (часово) зашити, а за недбайливо ношений одяг стояти деякий час під щоглою з прaporом, щоб подумали про потребу охайноти, або коли загалові тaborовиків казали декілька разів під ряд вибігти на збирку, щоб привчитись до швидкості і зручності у виконуванні наказів? Невже це була тільки непотрібна і бездумна "муштра"?

Ніхто з нас до цього так не ставився. Кожний розумів, що тільки так можна утримати лад і порядок у таборі і впродовж короткого часу перетворити групу молодих, розгуляніх хлопців у зорганізовану одиницю. Ми знали, що кожної хвилини, може, треба буде замінити наш пластовий берет на військовий справжній однострій, як до цього покличе нас наша спільнота.

Це було тоді, скаже, може, хтось, коли на рідних землях була все ж таки надія можливості творити рідну армію.

Але нині, чи є якась слушна причина, щоб юнак упродовж місячного перебування в таборі навчився гідно повнити завдання стійкового, а не бути жалюгідним образом опущеного хлопця, який тільки чекає на те, щоб приїхала мати чи батько і "забрали" його з табору?

Цей кільканадцятьлітній юнак не здає собі справи з того, що за три, чотири роки він буде стояти на стійці десь у В'єтнамі, і не буде мами, яка могла б звільнити його від обов'язків, які тяжитимуть тоді на ньому. Може, тоді його власне життя і життя його товаришів буде залежне від того, як він ці обов'язки виконуватиме? Чому ж не дати молодим людям заправи вже сьогодні, яка напевне придастися у невідомому, але сподіваному завтра?

Пробігаю думкою пластові табори, у яких доводилось бути в юнацькому віці, і зупиняють на вищкийному таборі у Ваєрн, у Німеччині.

Тут я вже виконував обов'язки члена булави. Мій перший табір у ролі інструктора і виховника.

Наш табір розташований був над рікою. Дощ іде безупину, і вже в перших днях немає в що передягнутись, бо ввесь запасовий одяг уже мокрий.

“Від голови рибу чути! Тільки дисципліною зможемо утримати цей табір! Я хочу, щоб булава була прикладом для кожного таборовика” — пригадую слова коменданта, пл. сен. Яра Гладкого. Тож ми — шість “Бурлаків” і три “Чорноморці” — довели цей тритижневий табір успішно до кінця, хоч не було дня, щоб не йшов дощ. А все ж таки це був табір, де юнаки і члени булави творили одну цілість. І хоч обставини були для нас непригожі, нині згадуємо його як перемогу, як час справжнього гартування тіла і духа.

Шукаю очима за діжурним, бо вже минуло півгодини, а дозвілля ще немає.

Ось він — у підсорочині, з опущеними по черевиках шкарпетками, стойть біля таборової щогли. Єдина ознака його “влади” — це свисток. Невже ж, друже, ти забув, що діжурний повинен бути в повному однострою цілий час своєї служби? Не виніс цей молодий член булави почуття дисципліни і відповідальності ще з юнацьких часів.

Пригадую 1950-тий рік. Я був бунчужним на святі весни в Бавн-брку, США. Ми закінчили його в неділю, а в понеділок я вже стояв у прийомній станиці і проходив військову лікарську комісію. Склалось так, що проходило її нас четверо українців, мешканців Нью-Йорку. Були це три старші пластуни і один колишній член Пласти, що “...надіїв йому своїм мілітаризмом”, як це він висловився, і він його покинув.

Це був час початку корейської війни, тож добре знаємо, що в короткому часі можемо всі там опинитися. Але — “пластун доброї гадки” — жартуючи, проходимо від одного до другого лікаря.

Наш “бувший пластун” поводиться інакше. Він віддихає в часі знімкі промінням Рентгена, щоб знімки вийшли “замреченні”, нарікає на очі, мовляв, недобачає, скаржиться на болі в околиці серця... Нічого, однаке, не помогли йому ці його “докази” слабкого здоров'я. Щораз більше червоних печаток “аксептед”, тобто повного здоров'я, з'являється на його паперах. Щоб якось таки викрутитись від війська, він нама-

гається вдавати, що зовсім не володіє англійською мовою та ще й, у додатку, десь загубив усі свої особисті документи.

Але все його крутійство на нішо не придалося, бо при останньому прийомному етапі “рекрутінг оффісер” передав йому всі його документи та заявив, що він доловить усіх старань, щоб до трьох днів він уже був у вишкільному осередку.

Чим можна пояснити поведінку того, що йому “Пласт надоїв”? На жаль, це тільки доказ відсутності характеру. Для “рятування” себе від небезпек і трудів він не вагався уживати всякого роду крутійств і брехні.

Я стрінув його по році вишколу, коли мене вже по відбутий під-старшинської школи призначили як інструктора до нової рекрутської сотні у Форт Дікс.

Перебираючи приділену мені чоту, я застав його в сидячій позиції на долівці з розложеним на кусні крісом, яких він ніяк не міг поскладати знову в одну цілість.

Образ цього збайдужілого, недбалого і безрадного молодця викликав у мене співчуття і жаль. Перед моїми очима у військовому баракі, обвішаному зброяєю, сидів не вояк, але “бувший пластун”. Саме таким він був і в таборах: недбалий, байдужий і завжди невдоволений. Він бував у таборах тільки тому, що цього бажала його мама, але користи з них жодної для нього не було, бо він не хотів піддатися конечній дисципліні, яку він називав “шиканами”. Це був образ нездібної і непідготованої до життя людини, яка не зуміла засвоїти вишколу, який йому міг дати Пласт, бо думав, що це йому ніколи не придасться. Із-за моря він не повернувся, і досьогодні його доля мені не відома.

Знову переводжу свій зір на стійкового. Він і надалі у тій же самій позиції. Невже ж це росте ще один “бувший пластун”... Відганяю непрошену думку, бо саме чути свисток, і табір вибігає на збірку. Під щоглою стоять бунчужний табору. Збірка, на яку юнаки вибігають ліниво і без ентузіазму, йому ніяк не подобається. Лунає команда “Розхід” — і знову засюрчав свисток на збірку. Цим разом юнаки рушилися трохи звинніше, а все ж таки це було ще не до вподоби бунчужному. Аж за третім разом збірка вдалася як слід, і табір стояв на “стрunko”.

Молодець — мигає мені в думці — домігся таки свого!

Чи, може, подумаєте, що це було “шиканування” чи поневірювання дітьми? Не підходімо, друзі, до цього з такою думкою. Станьте зі мною під деревом і спостерігайте цей табір не як пластовий, а як вишкільний військовий табір у Форт Дікс. Багато з тих молодих сьогодні юнаків буде там за декілька років. Чому вимагаємо в нашому таборі, щоб збірка відбувалася швидко, а не так, ніби, говорячи військовим жаргоном, хлопці мали “оливо у штанях”? На те, щоб колись, коли приде справжня потреба й небезпека, не впало це оливо їм на голови. Від кількох секунд може залежати їхнє життя, бо стільки треба, щоб граната

чи гранатометне стрільно знищило його, якщо не встигне у час скоро-
нитись у безпечніше місце.

Кожна теренова гра дає нашій молоді заправу у скованні і за-
маскованні місця свого перебування, і тим дає їй більшу можливість уник-
нути непотрібних жертв у справжній війні.

Форсовний військовий марш буде для них забавкою, якщо у Пла-
сті ступнєво будуть привчатись до швидкого ходу з відповідним до їх
віку обтяженням.

А перша допомога, пластова гігієна! Яку важливу ролью можуть
відограти вони у воєнний і мирний час у щоденному житті.

Не уявляйте собі, що так, як у фільмі чи телевізійному апараті,
у потребі до раненого вояка негайно біжить санітет і рятує йому жит-
тя. На 100 вояків на фронті є тільки два санітети і в бою вони мають
не раз багато роботи. Знання першої допомоги може врятувати життя
нинішнього молодого юнака чи його товариша.

Занедбання гігієни ніг може викликати поважні захворіння, а на-
віть гангрену і скінчитися ампутацією ноги.

А компас і орієнтація в терені. Яке важливе знання. Завдяки
тендітній стрілці компаса я зміг добитися до своїх із ворожого запілля!

В одному з чисел журналу "ЮНАК" я зутрічав знімки вояків-
пластунів. Знаю їх усіх із таборів і з пластиування. Усі вони були за-
гартованими у Пласті, ще заки покликали їх до військової служби. Це
дало їм змогу стати відомими і досвідченими, а то й відзначеними за
геройські вчинки вояками. Так як вони, так і я завжди вірив, що дисци-
пліна і заправа до твердого життя серед примітивних умов доконче по-
трібні вже у юнацькому віці.

Не лякаймо молоді завтрашнім днем чи невідомим майбутнім. Але
воно буде для юнацтва у їх дозрілому віці куди легшим, якщо вони
нині будуть готуватись зустрічати "всі бурі і негоди" з усмішкою на
обличчі та з піднесеним чолом. Нам треба ставити нашим юнакам на
взір і приклад таких наших Друзів, як Кравців, Содоль, Дармохвал —
пластунів вояків, які не тільки були зразковими пластунами у своїх юна-
цьких роках, але довели, що характерність, обов'язковість, почуття від-
повідальності, відвага й рішучість — це прикмети, які вони набули у
Пласті і які стали їм у великій пригоді у їх повному небезпек військо-
вому житті.

Пам'ятаймо, що тільки той, хто зуміє піддатися пластовій дисци-
пліні і виконувати накази по-пластовому, зуміє також і давати накази
іншим, якщо на це прийде потреба.

«Великі ідеї реалізуються не раз працею багатьох поколінь, ба-
гатьох великих поривів, але й теж послідовним щодennim змаганням
упродовж довгих-довгих років». Сірий Лев

СОЦІАЛЬНЕ ДОЗРІВАННЯ У МОЛОДЕЧОМУ ВІЦІ

Коли проаналізуємо нашу пластову роботу, хоча б упродовж останніх 15-ти років, то, здається, всі погодимося, що з успіхом ми незадоволені. Можна знайти багато причин незадоволення. Однак, на мою думку, одною з головних причин є неправильне ставлення Уладу Старшого Пластунства в нашій організації.

Старшопластунський Улад — це третій з чергі період одноцілого процесу пластової праці з молоддю, спрямованого на виховання повноцінної людини-громадянина української національності. УСП завершує і підсумовує та неначе капіталізує працю пророблену у двох попередніх пластових уладах — УПН і УПЮ, і тому він дуже важливий. Однаке, в наших умовинах УСП занедбаний.

Ми маємо належно поставлене виховання в пластовому юнацтві. Цією проблемою ми пильно займаємося та інтересуємося, вона є предметом нарад і дискусій. Та не тільки ми самі, але й інші наші суспільні організації живуть цією проблемою, про неї пишуть і т. п. Вона збуджує заінтересування не тільки виховників, учителів, педагогів, але займає по-спільно теж увагу і батьків. У цій ділянці маємо відповідну літературу, новацький журнал та деякі посібники, але все ще ми з того всього незадоволені.

Коли візьмемо до уваги наш другий улад — юнацтво, то всім відомо, що це поважна проблема. Для юнацтва призначена книжка “Життя в Пласті”, і ми постійно передискутуємо, радимося, шукаємо причин неуспіхів у нас самих, в обставинах, у психіці самої молоді в тому віці і т. п.

Зокрема дискутуємо над проблемою старшого юнацтва. Коли ж ми — пластові виховники і провідники не можемо собі дати ради зі старшими юнаками, чекаємо на той благословений час, коли юнак зможемо звільнити з юнацтва, щоб він перейшов до старшого пластунства. Тоді ми спокійні, що все в порядку і що спалає з нас відповідальність.

А тепер коротко уявімо собі, що це є старше пластунство? **Що являє собою вік молодої людини між 18 і 25 роком життя?** Молода людина в тому віці має перед собою ось такі проблеми:

а) Вона дозріває фізично, себто переживає процес завершення свого фізичного розвитку, переживає своєрідні зміни фізичні, яких дуже часто не вміє використати для свого майбутнього.

б) У неї настають величезні емоційні зміни. Міняється чуттєве відношення до родини, наступає зміна почувань до людей з виразним підкresленням переваги почувань до осіб другої статі. З тим зв'язані всякі проблеми, що дуже часто заважають на цілому майбутньому житті молодої людини.

в) Перед нею стоїть у всій своїй величині **проблема вибрація звання** (фаху), а з тим сполучені студії, праця, заробітки, зміна місця побуту, заснування власної родини, оформлення суспільно-національної позиції і т. п.

г) У цьому віці приходить **проблема формування світогляду**. Молода людина зустрічається з усіма життєвими справами і конфронтує їх зі своєю уявою. Починає аналізу відношень до родини, національних проблем, релігійних, соціальних, економічних та інших. Вона інтерпретує все на свій лад, на швидку руч, із запалом відкриття нової істини. Кожна прочитана книжка, здається їй, розв'язує всі проблеми. Тимчасом наступна книжка валить попередню уявлену будівлю ідей. Словом — хаос і зміни. Не раз приходить до суперечності і скрайностей. Аж по якомусь часі крутіж починає “вливатися” в річище нормального, а часом дивного і загально незрозумілого напрямку ідей і вчинків. Цей період **потребує якнайбільше опіки, уваги, теплого слова, вирозуміння і певної твердості на поземі поставленої доброї поради і проводу**. А як у нас поставлена справа? Яке наше становище, як ми це організаційно розв'язали?

17- чи 18-літній юнак, якому у висліді його психо-фізичного розвитку рами пластового життя в юнацтві стали затісними, а то й гнітучими, і з яким юнацькі виховники не вспівали давати собі раду, переходить до УСП. Перед собою він має такі **три можливості!**

- 1) Включитися в існуючий курінь УСП.
- 2) Організувати новий гурток чи курінь.
- 3) Бути вільним членом УСП, незв'язаним з ніким і нічим, і належати безпосередньо до осередку праці УСП у пластовій станиці.

В усіх трьох випадках ми лишаємо молодій людині самій **децізію рішати про одну із цих трьох можливостей**, надалі зоставляємо її саму, сказати б, без жодної опори.

До 1. Схарактеризуємо першу можливість. **Старший пластун стає членом існуючого куреня**. Було б це не погано, оскільки старшопластунські курені були б територіальними, що давало б можливість творення чи існування певного духового середовища в місці постійного побуту даного пластиуни. Це середовище було б суто пластовим, зв'язаним з усіма проблемами і потребами Пласти, що їх можна бачити тільки в конкретній роботі в точно означеному місці.

Щоправда, кожний пластовий осередок має подібні чи навіть ті самі проблеми, але їх можна правильно бачити лише тоді, коли маємо до них безпосереднє відношення. Всяка інша позиція міжкрайового, міжнароднього чи “міжпланетарного” зв'язку не сприяє конкретній роботі. Якщо немає конкретних завдань і відповідальності за працю, тоді немає стимулу до неї, немає морального примусу як регулюючої сили. Тим самим немає можливості для шляхетного суперництва, а молодші не мають прикладу до наслідування.

Зате приходить безконтрольність, легковаження місцевих потреб, місцевого проводу, місцевої контролі, бо — мовляв — члени екстериторіальних куренів щось вище понад місцеві клітини. Услід за цим створюється своєрідна замкненість, оборона своєї групи перед іншими, без огляду на правильність чи неправильність, невластиве пересунення оцінки варгостей. На перше місце виходить добро групи, куреня, понад добро Пласту, а з тим зв'язаний цілий ряд акцій і проблем, що замулюють уми молодих людей.

У такий спосіб відриваємося, віддаляємося щораз далі одні від одних. А потім починають творитися “острівці”, задивлені лише у свої амбіції, перечулені на свої так звані “внутрішні проблеми”... Комунікація поміж цими поодинокими островами стає щораз труднішою, а вкінці зовсім неможливою...

Очевидно, що таке середовище, з такою настанововою і в такій атмосфері, не може дати нам жодної гарантії належного виховання суспільної одиниці, а вже зовсім ніяк повноцінної людини.

Старшопластунський улад є уладом виховним. У найважливішому періоді виховного процесу, а властиво при його завершенні, ніхто із авторитетних провідних чинників не має жодного взгляду, інгеренції, впливу, можливості порад та унапрямлювання. Добре, якщо в даному середовищі, а ще більше у проводі т. зв. “матірнього” куреня, знайдеться людина, що живе проблемами Пласти. Тоді посередно справа співжиття є наладна. Але що діється, як такої людини немає? Виховна організація не може опиратися на припадковості. Ціла система, схема і форма мусить бути обдумані до кінця.

До 2. Що діється, коли старший пластун вибирає другу можливість і організує новий старшопластунський гурток чи курінь? Тут майже повторюється історія, яку ми бачили в першому випадку — із давніми “матірніми” куренями. Вони знову творять замкнену для себе групу, без жодного зовнішнього впливу чи провірки. Члени такого новоствореного старшопластунського куреня заздро споглядають на існуючий “квітучий” інший “матірній” курінь та мріють, коли вони будуть такі “славні” та почнуть змагатися з ним, не перебираючи в засобах.

До 3. Що діється, коли старший пластун вибрав третю можливість? Тоді він або почувається “загубленою людиною”, яка практично не виконує жодної праці в Пласті, не має жодного гурту, платить членський внесок і час до часу прийде на сходини осередку. Загал дивиться на нього з презирством, не приймає його, а провід не може нічого зробити, бо формально все в порядку. Безпосередня принадлежність до осередку, а тим самим до виховного уладу — ніяк не сприяє його духовому ростові ні в загальному, ні в пластовому розумінні. Але такий старший пластун є, і Пласт за нього відповідає.

Другий варіант у цій третій групі — це той старший пластун, що не вибрав двох попередніх можливостей, а в Пласті працює практично. У почутті певної відповідальності він береться за діло. Це є позитив-

не, але процес власного виховання не є завершений, хоча він сам ставить себе на статусі дорослого і духовно оформленого. У пластовій організації дошкільний брак виховників. З-поміж старших виховників мало хто вріс у новий ґрунт, пізнав відносини і проблеми виховання у нових країнах поселення, мало хто відсвіжує чи доповнює своє знання та пізнає нові виховні матеріали. Деякі, може, з лінівства чи вигоди, відпадають від виховної роботи і вдоволяються давніми заслугами.

З-поміж молодших сеньйорів мале число включилося до виховної праці, вони зайняті самі собою. Потреба виховників зростає, і ми для її заспокоєння починаємо ангажувати до т. зв. виховної праці старше юнацтво або надто обтяжуємо нею молодших старших пластунів.

Звернем увагу, що діється з таким молодим виховником. Він з повним запалом береться до праці. У нього ще свіжі в пам'яті ті всі муadroї, якими його нещодавно годували в юнацтві. **Йому імпонує бути провідником серед молодших.** У парі з його самопевністю йде занедбання власного самовиховання, бо він уже "виховує" інших. Він дійсно вкладає багато труду, праці і часу, часто, може, забагато, не маючи потрібного вільного часу для себе самого. За те незабаром він починає здобувати похвали, відзначення та іменування на нові пости. Часами здобуває їх без належної заслуги, а випадково. І так 20-літній молодець не бачить перед собою дороги росту та потреби здобування "постів", бо через брак заінтересування у старших виховними справами ці всі місця "отворені" і він може на кожне "вскочити".

Кожна праця, а тим більше виховна наражена часто на невдачі. Причини невдач можуть бути різні, але треба приймати їх з певною дозою спокою, дивлячись на дальшу мету. Старший, досвідчений виховник так їх і приймає. **Молодий заламлюється.** Його знання і досвід швидко вичерпуються, запал пропадає, наступає зневіра до праці, школує витраченого часу, постає у нього жаль, що він не використав того часу для своїх молодечих пригод, які тепер досить пізно починають манити і яким він звичайно віддається. Так передчасно переобтяжений молодий чоловік відпадає, тратить ідеалістичне наставлення до життя, і ледве чи буде коли з нього корисний суспільний працівник. Бачимо, як легко, через невідповідне трактування справи, на перший погляд здавалося б успішне, самі можемо спричинити розчарування, заламання, а то і втрату надійних кандидатів на пластових виховників.

Хочу ще висловити свою думку, що треба було б зробити для поправи цього стану. У виховній роботі зі старшим пластунством треба брати до уваги їхню ініціативу, думку та амбіцію. Добрий дорадник повинен уміти це використати. Є важливим, щоб належно за ними слідкувати і у відповідній формі справляти та дораджувати. **Старше пластунство знає, що має робити, але не можна його лишити без належної опіки.** Розуміється, що такий опікун мусить бути на відповідному поземі, з відповідним досвідом так, щоб його прийняли і респектували. Річ нелегка, але варта уваги і труду, бо "гра велика".

Другою зasadникою справою є організаційна форма. Я згадав уже про від'ємні сторінки міжтеренових організаційних форм куренів. Тому обстоюю, що організаційною одиницею старшого пластунства має бути місцеве старшопластунське з'єднання, організаційно і безпосередньо з'єднане з кошем. Не важливо, чи його називемо гуртком чи куренем. Усі з'єднання у даній станиці творять т. зв. осередок праці. Поодинокі з'єднання не можуть бути одиницями самими для себе. До них мусить бути поставлена вимога підпорядкуватися спільному проводові і плянувати по-пластовому, працювати поодиноко, як і в цілому гурті.

Третя проблема — це зміст праці старшого пластунства. У нас немає опрацьованих жодних матеріалів. Дещо є в чужій літературі. Але в нас ніхто ще того всього не зібрав і не пробував усистематизувати. Загально говориться, що праця в старшому пластунстві повинна йти в трьох напрямах:

а) зглиблення пластової ідеології, пластової методи, словом, пізнання пластових проблем теоретично і практично, щоб так бути готовим почати пластову працю. Ці питання повинні бути дискутовані на сходинах,

б) оформлення характерів,

в) пізнання української проблематики в усіх аспектах і ступнево практичне включення до загальної суспільної праці.

Я додав би ще четвертий напрям: **плекання товариських форм**, які в нас досить занедбані.

Практична праця в Пласті і займання постів повинно йти ступнево, спершу в характері помічника при досвідченому виховникові, далі як його заступник, а вкінці самостійний пост, але постійно під певним доглядом. В аналогічний спосіб повинна теж іти градація займання вищих діловодств. Тоді молода людина буде мати перед собою візюю своєї праці, змагань та ссягів.

Не можна ніяк легковажити старшопластунських проб, але їх треба відповідно достосувати до потреб. На мою думку, повинно бути дві проби, в відповідно поділеним матеріалом, звертаючи засадничу увагу на цілість вимог, пластову поставу і на дотримання вимог фізичної вправності.

Так, у загальному, подав я у цій першій з намічених статей свої міркування про старшопластунські проблеми. Справа ще далеко не вичерпана. Сподіваюся, що ці думки будуть поштовхом для поважного роздуму та шукання доріг для розв'язки цієї справи. Я з'ясував свій власний погляд на незадовільний стан старшого пластунства і вказав на його причини. З моїм поглядом не всі будуть погоджуватися, тому я цікавий почути погляди інших на цю тему.

Пл. сен. Роман Голод

ВІСТІ З ПЛАСТОВОГО СУЗІР'Я

Часом нічною порою спостерігаємо на темносиньому склепінні такі нам відомі, а все ж таки таємничі сузір'я: групу зірок Оріона, Чумацького Шляху та інші, які зв'язані невідомою силою, проте, з волі свого Творця, пливуть у просторі і часі неначе в однаковому відношенню і віддалі одна від одної, але теж і в одному всім їм спільному напрямі.

Ось так і наші братні пластові організації, яких ділять тисячі миль, океани і континенти, пов'язані спільною ідеєю, живуть, "світять" яскравим чи блідішим світлом, різні структурою і чисельністю, та всі мають одну мету — один ідейний азимут: дати рідній спільноті характерних, свідомих і відповідальних за її долю громадян, які, хоч і на постійному поселенню поза українським материком, жили б із думкою про нього і про всіх своїх братів по крові і роду на всіх континентах земної кулі.

Минають роки й десятиліття, і ми мало знаємо взаємно про себе. Тож намітили ми вести у відновленому "Пластовому Шляху" постійну рубрику "Вісті з пластового сузір'я", і будемо подавати спершу короткий перегляд стану і умовин дотеперішньої праці поодиноких "пластових зірок", а потім також найсвіжіші інформації із життя наших Подруг і Друзів, з'єднаних у виховних уладах та в пластовому сенійораті.

Вісті подаємо в такій черзі, як вони на заклик редакції надходять.

Редакція

ЗІРКА АЛВІОНУ

ПЛАСТ У ВЕЛИКОБРІТАНІЇ

З приїздом українських пластунів на терен Великобританії Пласт згуртувався в одну пластову групу, що 5 червня 1949 р. зorganізувала першу пластову зустріч, яка розгорнула можливості оформлення та існування Пласти на тому терені.

По довшій дискусії постановлено створити Клуб Виховних Осель і Мандрівок, організацію якого мала підготовити ініціативна група під проводом пл. сен. Ц. Паліїв.

На існування клубів у Великобританії не треба дозволу влади, тож засновні збори Клубу Виховних Осель і Мандрівок (КВОМ) відбулися без перепон 14 січня 1950 р. в головуванням пл. сен. Ц. Паліїв по-

чав працю в терені. Поділено терен на осередки праці, у яких, у міру Бредфорді. Вибрано провід, який під можливостей, постановлено провадити працю з новацтвом і юнацтвом. У першому році підготовлено і переведено перший пластовий табір — на прохання і при фінансовій допомозі Союзу Українців у Великобританії, у якому взяло участь 37 учасників та 11 упорядників. Провід КВОМ-у розпочав видавничу діяльність циклостилевим журнальчиком "Новацька Вістка", якого з'явилося 10 чисел. Його висилано теж і до інших країн, а саме — до Бразилії, Тунісу, США, Австрії і Канади. В 1950—1951 звітових роках Пласт начислював у Великобританії 92 членів, в тому числі новацтва 15, юнацтва 30, старшого пластунства 30,

сенійорів 11. До нашої країни поселення не приймали родин з малими дітьми, і це відбилося у дальшій праці так Пласту, як і інших молодечих організацій.

Із тих перших початків розпочалася пластове життя і велася виховна праця з малими змінами у наслідку деяких змін у загально-громадському житті нашої еміграційної спільноти. Щороку улаштовувано пластові табори, які в роках 1950—1956 відбувались на терені інвалідської оселі СУБ та при фінансовій допомозі цієї громадської організації. Число учасників постійно зростало так, що в 1956 р. при загальній кількості 94 членів КВОМ-у, 86 було учасниками таборів.

Осередки праці КВОМ-у були в Лондоні, Манчестері, Дербі, Брадфорді. По виїзді пл. сен. Ц. Палів до Канади провід КВОМ-у і обов'язки уповноваженої Головної Пластової Булави на Великобританію перебрала пл. сен. А. Герасимович.

У зв'язку з персональними змінами у проводі СУБ і творенням з ініціативи нових людей осередків Юного СУМ-у, стала перед Пластом проблема самостійного організування таборів. Іх улаштовувано від 1957 року в Північній Валі або в середній Англії власними фінансовими засобами. Число учасників переходило часом понад сотню молоді, хоч не всі вони були завжди зареєстрованими членами нашого Пласти.

Праця по осередках проводилася постійно, без уваги на дуже несприятливі умови і навіть перешкоди з боку деяких партійних чинників.

Пласт витримав 15-літній, не раз важкий пробу існування і розвитку, і його теперішній стан такий, як подано далі.

Ми є легально оформлені як виховно-карітативна організація, що становить для нас єдиний тут допу-

щений спосіб існування. Праця ведеться в осередках, які тепер звemo станицями, а саме:

1) Манчестер — 52 члени і активний Пластпрайт. Головою станиці є пл. сен. Тамара Бабуняк, дуже активна та ідейна людина. Допомагають їй пл. сен. Роман і Оксана Парашаки. Існує пластовий мішаний хор під проводом п. Ярослава Бабуняка та славиться прихильною опінією громадянства. Домівка міститься в приміщеннях української католицької церкви. Співпраця з іншими українськими громадськими установами, які розпоряджають трьома домами, школами та іншими інституціями, натрапляє на труднощі.

2) Брадфорд — 34 члени. Станичний — пл. сен. Михайло Курпіта. Домівка за оплатою чиншу — в домі СУБ. Станиця має власну музичну групу, яка дала декілька концертів. В Брадфорді живуть пл. сен. І. Вовчиця, а недалеко його пл. сен. Василь Клим. На жаль, і там відносини між молодечими організаціями не найкращі.

3) Дербі — стан 48 членів. Станичний — пл. сен. Микола Попович-Назарук. Без уваги на брак виховників, праця ведеться нормально. Пл. сен. М. Поповичеві допомагає пл. сен. О. Кельман, яка закінчила позаочний курс для новацьких виховників. Домівки немає. Сходини відбуваються в школіній залі СУБ-у.

4) Лондон — стан 18 членів. Станична — пл. сен. Пеля Олеськів провадить усю працю. Брак виховників і велике розсіяння української громади в мільйоновому місті утруднюють працю. Сходини відбуваються щодві тижні в приміщенні школи українознавства при церкві.

5) Волвергемптон — 19 членів. Відносно молодий осередок. Станичний — пл. сен. Роман Дубіль. Сходини відбуваються щонеділі, і вся виховна праця спала на руки пл.

сен. Р. Дубіль. Немає впорядниці для дівочої молоді.

6) Неттінгем — теж молодий осередок. Провідницею і рушієм діяльності є пл. сен. Ольга Пенджук, яка зорганізувала і веде стажицю, маючи понад 20 членів. Існує активний Пластприят, який багато допомагає. Мають гарну і простору домівку на піддаші дому "Об'єднання Українців".

7) Лестер — це наш наймолодший осередок з 12-ти членами. Провідники цієї групи — пл. сен. Ярослав Мицко, а допомагає йому пл. сен. Іл Лагодинська.

Усі станиці улаштовують різні імпрези, ярмарки, кояцери, на які приїздять теж члени інших осередків не тільки, щоб допомогти, але й зустрітися з друзями-пластунами. Ціла наша громада в постійному контакті, бо члени проводу живуть у різних місцевостях Англії, і кожна справа вимагає зустрічей або обміну листами. Беремо участь у міру можливостей в усіх загально-українських святкуваннях і концертах.

Нашим найбільшим дотеперішнім надбанням є купівля власної пластової оселі. Збірка фондів тривала довше ніж один рік. Саме формальне завершення купівлі має закінчитися вже в найближчих дніх. Пологана в горах Північної Валі, дві милі від моря, має дім та 8 акрів лугу серед дуже мальовничої природи. Вартість цієї оселі становить 4550 фунтів стерлінгів. Нам удалося зібрати досі приблизно 2000 ф. Решту доводиться позичати в надії, що пластовими заробітками зможемо наш борг сплатити. Власна оселя допоможе нам багато у нашому тaborуванні і в дальшій нашій праці. Але умовини, серед яких нам доводиться її вести, ще й тепер не дуже сприятливі, і ми мусимо рахувати тільки на власні сили.

У теперішньому часі число членів Пласти становить 220, різних уладів і сеньйорату. Наша проблема: брак молодших віком провідників, які перейшли б провід, і нестача виховників, на чому терпить загальний стан числа молоді, яке залежить виключно від наявних і охочих до виховної праці людей. До нашої країни поселення приїхало дуже мало інтелігенції, мало давніх пластунів, тож і висліди цього стану даються нам відчувати тепер, по 15-ти роках нашого пластиування на цьому терені.

До проводу Пласти під теперішню пору входять: голова — пл. сен. Анна Герасимович, 1-ий заступник (булавний пластунів) — пл. сен. В. Клим, 2-ий заступник (булавна пластунок) — пл. сен. О. Парашак, секретар — пл. сен. Роман Парашак, скарбник — пл. сен. Р. Дубіль, господар — ст. пл. Роман Стриганин, зв'язкова до головної булави УПС — пл. сен. А. Герасимович. Контрольна комісія: голова — пл. сен. Я. Гаврик, члени — пл. сен. П. Олеськів і пл. сен. М. Попович, заступник — ст. пл. Я. Фунда.

Характеристичною притметою пластиування в Великобританії є дуже "родинна" атмосфера, яка часто перешкоджає, хоч би в діловому веденні зборів. Зате немає в нас непорозумінь і особистих антагонізмів, і ми за те вдачні своїй долі. Маючи стільки перепон іззовні, тільки при нашій дружбі і згоді можемо давати собі раду.

На терені Англії живуть ще деякі неактивні члени УПС, які все ж таки тримають з нами зв'язок: пл. сен. І. Костельник, пл. сен. Гаврик, які з причини фахових обов'язків не можуть зайнятися виховною працею, виявляють в міру своїх спроможностей заінтересовання нашою організацією. До нас теж зачисляє

себе пл. сен. Т. Данилів, давніше мешканець Кіпру, тепер Відня.

Бракує нам контакту з іншими країновими організаціями Пласту. Нещодавно переїздив через Англію голова КПС у США, пл. сен. Ю. Ференцевич, і нам було дуже присміно його серед нас вітати. Однаке, ми чуємо себе дуже відтятими від Головної Пластової Булави і далекими від "пластового центру" — Нью-Йорк — Торонто.

Все ж таки робимо "все, що в нашій силі", і надіємось на кращі умовини в майбутності.

Пл. сен. Ганна Герасимович

ЗІРКА АНТАРКТИДИ

ПЛАСТ В АРГЕНТИНІ

Аргентіна — країна пшениці і корів, але її країна контрастів, як, маєТЬ, нікак інша в світі. В своїх гранیцах замикає вона холодні простори Антарктиди, вкриті вічним льодом і снігом, але й тропічні джунглі Місіонес чи Чако, урожайні степи — пампли і пустинні простори Чубут Саята Круз.

В столиці та її околиці живе чи не половина всього населення країни, а решта — напів порожній пустыр. Поруч модерніх столичних будівель і вулиць видніють нуджені селища злідарів, зроблені з дошок, паперу й порожавілої бляхи.

В такій країні судилося жити і працювати українським поселенцям, а з ними і пластунам.

Українська колонія в Аргентині сягає своїм початком кінця минулого століття, але суспільно-громадське життя набрало певного розмаху аж по другій світовій війні, з напливом повоєнної еміграційної хвили поселенців. Разом з ними прибуло тут також деяке число пластунів, які таки зразу взялись до наладнання організованого життя й діяльності Пласти.

На заклик тодішнього уповноваженого Головної Пластової Булави на Аргентину — пл. сен. П. Греська зійшлося 6 березня 1949 року більше церкви оо. Василіян в Буенос-Айрес, при вулиці Куралапіхуе 760, 36 пластунів і пластунок — з юнацтва, членів УСП і УПС. На цих перших сходинах постановлено вести нормальну пластову працю на терені Аргентини і для цього створено Пластовий Осередок Праці в Буенос-Айрес. Він перетворився згодом у станцію, першим головою якої обрано пл. сен. О. Лісевича.

Пішла звичайна пластова праця: сходини, гутірки, прогулянки, ватри тощо. Старше громадянство, зокрема ті, що давно вже залишили рідні землі, з радістю приглядалися молоді, яка говорила гарною українською мовою і на повні груди співала рідних, давно нечутих і нових пісень.

Пласт зростав. По недовгому часі число членів перейшло сотню. В 1951 році з'явилася потреба творити нові станції. Так постала друга станція в Буенос-Айрес, в Березатегуї, в Ботсетері, осередок праці в Берріссо, Соронді. Створено навіть осередок праці вдалій провінції Місіонес, який, однаке, з різних причин довго не втримався.

Для справнішого ведення праці створено в 1950 році пластовий провід на Аргентину під головуванням пл. сен. П. Греська. Крім цього, до країнового проводу входили ще пл. сен. П. Клим, пл. сен. Я. Улицький, ст. пл. М. Яхно і ст. пл. М. Василюк.

По виїзді з Буенос-Айрес пл. сен. П. Греська головство країнового проводу передбрав пл. сен. П. Клим і керував працею аж до 1954 року.

Зі зростом пластової організації відчувалось щораз більше потребу таборів. Та для їх улаштування не було жодного, хоч би мінімального виряду, не враховуючи двох шатер,

що іх привезено з Європи. Все ж таки, як перша спроба, вдається зорганізувати триденний табір пластунів в саме новоріччя (від 30 грудня 1951 до 1 січня 1952 р.) у місцевості Платонос, в околиці Буенос-Айрес. В 1953 році, завдяки особистим старанням пл. сен. П. Кліма, відступили соо. Василіяні пластунам свою вакаційну оселю в Пунто Індійо, де відбувся тритижневий табір "Некаситець", під командуванням таки самого пл. сен. П. Кліма. Цей табір, хоч не великий числом учасників, "проламав льоди", тож наступні тaborи начисляли навіть понад сотню тaborовиків в одному році.

1954 рік був незвичайно важливим і "кульмінаційним" у розвитку Пласти на аргентинській землі. Тоді відбувся перший країновий з'їзд, на якому обрано першу країнову пластову раду (голова — пл. сен. Т. Хомишин) і першу країнову пластову старшину (голова — пл. сен. Б. Галайчук). Існувало тоді чотири діяльні станиці і два осередки праці (групи). Загальний стан членства — приблизно 250 осіб.

Наступні роки принесли деякий застій у розвитку пластової організації. Найважливішою причиною цього явища був майже масовий виїзд наших поселенців, в першу чергу інтелігенції, до США, Канади, а то й Європи. Економічна криза, труднощі одержати фахову працю в різних професіях, а також і не дуже підходже декому підсона — все це фактори, які викликали новий еміграційний рух, а в парі з цим і відплив приблизно 50% членів пластової організації.

Особливо боліче позначився виїзд активних пластових провідників та виховників. Наслідком цього занепав темп і початковий ентузіазм, тож число членів різко понизилось. Прийшлося ліквідувати деякі станиці і

осередки, так що сьогодні існує тільки одна станиця в Буенос-Айрес і осередок праці в Серанді.

Ta всупереч усім "бурам і негодам" наш "пластовий корабель" таки вдергався на поверхні і вперто пливе до своєї мети: виховання української молоді.

Впродовж майже 16 років пластування відбулося в Аргентині п'ять країнових з'їздів, на яких обирають країнові провідні органи під головуванням таких пластунів: КПР — пл. сен. Т. Хомишин, Б. Галайчук, Я. Улицький і Б. Галайчук (вдруге), КПС — пл. сен. Б. Галайчук, М. Василик, М. Клось (двічі) і Р. Ільницький. Від 1952 року відбуваються щорічно пластові тaborи, зустрічі з громадянством, улаштовуються пластові кінники, відвідування громадян з колядою в час Різдва тощо. В 1961 році побудовано власну скромну пластову домівку на площі біля церкви соо. Василіян в Буенос-Айрес.

Тепер країнова пластова старшина в такому складі: голова — пл. сен. Р. Ільницький, ЛЧ, 1-ший заступник — пл. сен. М. Василик, К.В., 2-гій заступник — пл. сен. І. Липинський, К.В., комендант пластунів — ст. пл. В. Іваник, комендантка пластунок — ст. пл. М. Литвік, голова сеньйорату — пл. сен. Я. Улицький, Ч.К., референт новацтва — ст. пл. О. Воловика, писар — ст. пл. Я. Липинський, господар — ст. пл-ка М. Коровай. З виїздом пл. сен. О. Дмитрова країнова пластова рада зредукувалась до двох членів: голова — пл. сен. Б. Галайчук, Ч.К. і член — ст. пл. Г. Москора.

Загальний стан пластунів і пластунок — приблизно 100 осіб. Більшість з них — це вже уродженці Аргентини, переважно діти давніх емігрантів. З уваги на те, що еміграційний рух сповільнився, чисельний стан пластунства набирає стабільності. Поволі підростають нові

виховні кадри, і є надія, що в майбутньому Пласт зможе знову розгорнути і посилити свою виховну діяльність.

Пл. сек. М. Василік

ЗІРКА ТИХОГО ОКЕАНУ

ПЛАСТ В АВСТРАЛІЇ

Підсумовуючи сучасний стан Пласти в Австралії, треба брати під увагу, що 15-літній побут примусив нас думати поняттями не кількох наступних років, але категоріями поколінь.

Перші роки приїзду із таборових скупчень в Європі, де із організаційного огляду пластова праця мала найбільш догідні умовини, позначилися самочинними виявами молоді, яка тут і там доривочно організувала гуртки та переводила табори. Зворотом був перший з'їзд 1951 р., який устійнив організаційну побудову, прийняв правильник діяльності та напрямкі виховної праці.

Коли порівнювати австралійський терен із іншими, де діють пластові організації, треба відмітити: віддалі осередків один від одного становлять поверх п'ятсот миль. Українська група в Австралії складається з приблизно 20.000 емігрантів, які приїхали з Німеччини та Австрії в 1948—1952 роках, та приблизно 10.000 тут народжених дітей. Українська спільнота була доповнена невеликою групою українців з Югославії та поодинокими родинами, які приїхали з Польщі. Важливою проблемою є теж географічне положення Австралії та віддаль від більших українських скупчень.

Після організаційної підготовки та зміщення сітки почали діяти станиці в Аделаїді, Брізбені, Гобарті, Канберрі, Мельбурні та Сіднеї. Систематичні табори для молоді стали сталою подією у житті кожного стей-

ту, і щорічне число учасників сягає понад 600, з яких багато вже є народжених в Австралії.

За час нашого побуту треба відмітити важливіші події:

В 1957 р. відбулася Ювілейна Зустріч для святкування 45 років Пласти. На ту Зустріч з'їжалося з цілої Австралії понад 250 учасників. В 1959 р. ГПБ доручила Австралії перебрати репрезентацію на скавтському Джемборі на Філіпінах. А в 1962 р. відбулася Ювілейна Зустріч усіх українських пластунів в Австралії з участию поверх 800 учасників.

За час свого існування Пласт став перед проблемою не тільки ведення виховної праці і забезпечення її на майбутнє. Першою пекучою справою є дорість нових провідників, які повинні включитися в актив.

Для матеріального та морального забезпечення праці осередки Пласти прияту допомогли у надбанні та розбудові пластових площ: у Сіднеї закуплено площу "Холодний Яр", яка є стальним табором для потреб сіднейських пластунів. Мельбурнська станиця є власником площі "Сокіл", де в грудні 1963 р. поставлено перший пам'ятник Шевченкові на австралійському терені.

Під сучасну пору діє 14 гнізд або самостійних роїв новацтва, 24 куренів чи самостійних гуртків юнацтва, 12 частин старшого пластунства та 5 осередків праці сеньорату. Стан членства — 1136.

Теперішній стан доводить, що успіх залежить у першу міру від пластового вироблення виховницьких кадрів та задержання характеру організації як молодечої, тим виключаючи нездорові явища, які вносять особисті терти та псевдо-політичні різниці.

Легально пластова діяльність оформлена згідно з корпораційними законами держави, країновий провід є

членом Федеральної Австралійської Ради Молоді.

В українському громадському житті Пласт є членом Союзу Українських Організацій Австралії.

Теперішній склад пластового проводу:

пл. сен. Ю. Семків — голова,

пл. сен. Р. Савчак — кр. ком. пластунів,

пл. сен. О. Тарнавська — кр. ком. пластунок,
пл. сен. І. Гриневич — орг. фін. референт,
пл. сен. Л. Когут — писар,
пл. сен. Б. Тарнавський — голова УПС.

Головою КПР є пл. сен. М. Осідач.

Ірич

Пл. сен. В. Савчак

ВИБРАНА БІБЛІОГРАФІЯ ПРО УКРАЇНУ ЧУЖИМИ МОВАМИ

Чимраз більший гурт учених — славістів, істориків і совєтознавців, а також і звичайних інтелігентів, заінтересованих проблемами східної Європи взагалі, а советської імперії зокрема, виявляє зацікавлення Україною, її минулим та її питомою вагою в системі СССР.

Збільшується кількість джерельних праць про Україну, писаних українцями або й неукраїнцями, про які ми повинні б знати, з ними ознайомлюватись і використовувати їх при відповідних нагодах, бож наша “вірність Україні” це не лише сантимент, але й знання.

З метою інформувати читачів “Пластового Шляху” про ці публікації та їх систематично реєструвати, редакція вирішила вести постійну рубрику, у якій подаватимуться відомості про ці публікації за такою схемою:

- А. Бібліографічні показники, енциклопедії.
- Б. Періодичні публікації.
- В. Повні курси — історії, мови, літератури тощо.
- Г. Вибрані періоди — а) Княжа доба,
б) Козацька держава — Гетьманщина,
в) Україна у ХХ-ому сторіччі.

Г. Міжнародне становище України.

Д. Літературні твори, мистецтво, фольклор та різне.

Редакція звертається з проханням до ВШ. Друзів, зокрема тих, які працюють у бібліотекарстві, подавати свої зауваження та інформації про всі публікації, що їх — на їхню думку — слід було б реєструвати в нашій рубриці; Друзів, які живуть в Європі, просимо надсилати відомості про публікації французькою, німецькою та іншими європейськими мовами.

A.

Серед бібліографій присвячених виключно Україні найповнішою та найбільш систематично опрацьованою є:

A-1) The Ukraine: Selected References in the English Language by Roman Weres. Kalamazoo, Michigan: School of Graduate Studies Western Michigan University, 1961. Pages 233. \$ 2.00.

Чимало матеріалу про Україну зареєстровано також у таких двох нових публікаціях:

A-2) Russia and the Soviet Union: A Bibliographic Guide to Western-Language Publications. Edited by Paul L. Horecky. Chicago and London: Univ. of Chicago Press, 1965. Pp. XXIV, 473. \$ 8.95.

A-3) Soviet Foreign Relations and World Communism: A Selected, Annotated Bibliography of 7,000 Books in 30 Languages. Compiled and edited by Thomas T. Hammond. Princeton: Princeton Univ. Press, 1965. Pp. XXIV, 1240. \$ 25.00.

Цікним допоміжним джерелом є також опублікований цього року

A-4) Index to the SLAVIC REVIEW and Predecessors 1941-1964. Prepared by Leila Charbonneau and Alexander Muller. Published at the University of Washington for the American Association for the Advancement of Slavic Studies. Seattle: 1965. Pp. 96. \$ 3.00.

Повний реєстр статей і рецензій, які з'явилися в "Українському Квартальному" в рр. 1944-1954, подано в публікації:

A-5) Ten Years of the Ukrainian Quarterly 1944-1954; index to volumes I (1944) — X (1954). Composed by Nicholas D. Chubaty, editor. Publ. by the Ukrainian Congress Committee of America, New York. Pp. 63.

Шкода, що видавці "Укр. Квартальника" не випустили такого ж

показника за чергове десятиріччя (1955-1964).

В журналі "Фенікс", неперіодичне видання ТУСМ, зошит 11-ий за рік 1962, мгр. Петро Гой опублікував свою цінну статтю п. и.:

A-6) Анонсана бібліографія книжок про Советський Союз і Україну 1950 — 1960 pp. —

у якій подав відомості про 108 вибраних книжок англійською мовою, які з'явилися протягом 10 років у США і Великобританії.

Єдиною дотепер публікацією того роду французькою мовою є:

A-7) Élie Borschak, L'Ukraine dans la littérature de l'Europe occidentale. Extrait du Monde Slave. Paris - Dijon 1935. Pp. 202.

У цій книжці нещодавно згаслий проф. Ілько Борщак опрацював критично бібліографію про Україну і українців від XV-го століття аж до 1930-тих років, реєструючи видання французькою, німецькою, англійською, італійською та іншими мовами в таких розділах: I. Історія; II. Українське питання після світової війни, III. Чужинні подорожники про Україну, IV. Етнографія і географія; V. Українська мова, VI. Усна словесність і фольклор, VII. Українська література, VIII. Археологія і історія мистецтва, IX. Релігійне життя, X. Закарпаття. В окремому додатку подано реєстр карт, опублікованих від 1628 до 1917 року.

В англомовному науковому світі дуже прихильно прийнято появу енциклопедії українознавства в опрацюванні проф. д-ра В. Кубійовича, що її видано заходом УНСоюзу під наголовком:

A-8) Ukraine: A Concise Encyclopedia, Vol. I. Prepared by the Shevchenko Scientific Society. Ed. by Volodymyr Kubijovyč. Published for the Ukr. Nat'l Ass'n. Toronto: Univ. of Toronto Press, 1963. XXXVIII, 1185 pp. \$ 37.50.

З давніших появ енциклопедично-го типу слід відмітити працю нещо-давно згаслого ректора Укр. Вільно-го Університету:

A-9) *Mirchuk I., ed. Ukraine and Its People; A Handbook with maps, statistical tables and diagrams.* Munich: Ukrainian Free University Press, 1949. VII, 280 pp.

Трохи відмінного типу енциклопе-дичним збірником є праця:

A-10) *Sichynsky, Volodymyr. Ukraine in foreign comments and descriptions from the VIth to XXth century.* Publ. by Ukrainian Congress Committee of America, Inc. New York, 1953. Pp. 236.

З-поміж чужих енциклопедій най-повніші і найбільш об'єктивні інфор-мації про Україну подає:

A-11) *Rousek Joseph S., ed. Slavonic Encyclopedia.* New York, Philosophical Library, 1949. Pp. 1445.

Загально вживана і найбільш авто-ритетна *Encyclopedia Britannica* в новіших виданнях (напр., видан-ня з 1962 р.) подає ґрунтово справ-лені відомості про Україну, хоч усе ще слідна однобічність у поодино-ких розділах, що їх опрацьовують польські чи московські співробітни-ки. Розділ про українську мову, оп-рацьований проф. Метьюзом з лон-донського університету, підкреслює спільні та відмінні прикмети нашої мови у порівнянні з іншими слов'ян-ськими. Розділ про укр. літературу опрацював письменник Євген Мала-нюк.

Colliers Encyclopedia i The Encyclopedie Americana: The International Reference Work, подають відо-мості про Україну доволі об'єктивно, але всі вони заразовують книжку добу до російської історії, згідно із загально пануючою тенденцією під-впливом російських науковців.

B.

Періодичні публікації можна по-ділити на такі три групи:

I. Видавані українськими наукови-ми установами та центральними кра-йовими організаціями;

II. Видавані політичними групами разом із представниками інших під-советських народів;

III. Видавані чужиними наукови-ми чи державними установами.

У першій групі чолове місце зай-мають видавані від 1951 р. Україн-ською Вільною Академією Наук в США (неперіодично):

B-1) *The Annals of the Ukrainian Academy of Arts and Sciences in the U. S.*

Поодинокі випуски (томи) цих ана-лів присвячені окремим темам (на-приклад, трипільська культура, впли-ви Візантії, Переяславський договір, лінгвістика тощо), зокрема цінним є — праця проф. О. Повстенка про катедру св. Софії в Києві, яка по-явилася як томи III-IV, — збірник секції студій пореволюційної Украї-ни і ССР, який вийшов як том IX-ий, — переклад огляду укр. історіо-графії проф. Д. Дорошенка, допов-нений проф. О. Оглоблинком в томі V-ому тощо.

Заходами Українського Конгресо-вого Комітету Америки появляється систематично вже 21-ий рік:

B-2) *The Ukrainian Quarterly: A journal of Eastern European and Asian Affairs,*

в якому друкуються статті україн-ських і неукраїнських авторів, присвячені головно проблематиці України в системі ССР та її змаганням до незалежності, чимало місця від-водиться аналізі та критиці позицій американського стейт департаменту у відношенні до української пробле-матики.

Союз Українців у Великобританії видає, починаючи з 1954 року:

B-3) *The Ukrainian Review: A quarterly magazine,*

в якому, крім статей політичного характеру, друкуються також пере-

клади поезій та оповідань пера Віри Річ.

На терені Франції появляються два періодики, а саме:

Б-4) *Les problèmes actuels de l'Est Européen* — publication mensuelle éditée par l'Union des Ukrainiens de France, 5, rue Cadet, Paris 9; та

Б-5) *Bulletin Franco-Ukrainien* — 3, rue du Sabot, Paris 6, France.

Було б добре, якщо б хтось із читачів Пл. Шляху, хто мав змогу читати ці публікації французькою мовою, прислав нам коротку характеристику цих видань.

У другій групі публікацій слід назвати такі:

Б-6) *ABN Correspondence: Bulletin of the Antibolshevik Bloc of Nations.*

Б-7) *Problems of the Peoples of the USSR.*

Б-8) *Prologue: Problems of Independence and Amity of Nations.*

Перший періодик появляється в Мюнхені як орган АБН, другий — так званого "париського бльоку", третій видає дослідне видавництво "Пролог" у Нью-Йорку.

До третьої групи періодиків зараховуємо такі фахові журнали:

Б-9) *Historical Abstracts*, видаваний квартально віденським університетом англійською мовою при співпраці історичних факультетів (інститутів) багатьох університетів та історичних товариств.

Б-10) *Problems of Communism*, двомісячник, видаваний у Вашингтоні офіційною U. S. Information Agency від 1951 року. В останніх роках у ньому були надруковані такі статті, що затаркують українську проблематику:

Literary Ferment in the Ukraine, by George Luckyj. Vol. XI, № 6, Nov.—Dec. 1962, pp. 51-55.

Soviet Colonialism: Does it Exist? A Symposium — The Forces of Nationalism, by Richard Pipes; Central

Asia and the Price of Sovietization, by Michael Rywkin; *Moscow's Imperialism*, by Hugh Seton-Watson. Vol. XIII № 1, Jan.—Feb. 1964, pp. 1-24.

How Russians Rule Russia, by Seweryn Bialer. Vol. XIII, № 5, Sep.—Oct. 1964, pp. 45—52.

Особливо цікава є стаття проф. Пайпса (дивись переклад у місячнику "Сучасність" ч. 9 (45) за вересень 1964) та стаття проф. Бялера, у якій він аналізує "українізацію" центрального комітету комуністичної партії ССР, хоч і застерігається, що т. зв. "українці" наконечно мусять бути справжніми українцями.

Американська асоціація славістів видає квартальник п. и.

Б-11) *Slavic Review; American Quarterly of Soviet and East European Studies.*

У числі 2-му за червень 1963 р. була надрукована вся дискусія п. и. *The Role of the Ukraine in Modern History*, в якій брали участь такі професори: Іван Л. Рудницький, Артур Е. Адамс, Омелян Пріца та Іван С. Решетар, мол. Ця дискусія згодом була передрукована в окремому збірнику *The Development of the U. S. S. R. — An Exchange of Views*, by Donald W. Treadgold, University of Washington Press: Seattle 1964.

Поміщені в числі 2-му за червень 1964 р. статті п. и.

The Slavic and East European Resources and Facilities of the Library of Congress, by Paul L. Horecky подає м. і. цікаві відомості про україніку в цій книго збірні, чи не найбільшій у світі.

Проблемам української історіографії обабіч залишої завіси присвячена стаття проф. Степана Горака п. и. *Ukrainian Historiography 1953 — 1963*, надрукована в числі 2-му за червень 1965 р., стор. 258—272. На останку слід згадати, що в усіх цих періодичних публікаціях, а зокрема

у групі І-ї та III-ї, є подавані доволі обширні рецензії про всі книжкові появи, а "Славік Рев'ю" веде крім цього реєстр одержаних книжок.

B.

Одною з перших історій України англійською мовою, що її часто цитують чужинні науковці, є друкована в Англії:

B-1) Allen, W. S. D. **THE UKRAINE; A History.** Cambridge University Press, 1940. Pp. 404, тарс.

Ця книжка вже довший час була вичерпана, але у 1963 р. її передрукувало (без змін чи доповнень) нью-йоркське видавництво Russell & Russell, Inc. (156 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10010) і продає її по 10 дол. Цікаво, що автор присвятив свою працю "To N. M. Half Ukrainian, half Angel". На початку книги подано інформації про українську мову та хронологічну таблицю

від найдавніших часів до червня 1940 р.

Майже одночасно з'явилися в Канаді та США (в перекладах англійською мовою) праці проф. Дмитра Дорошенка і Михайла Грушевського

B-2) Doroshenko Dmytro. **History of Ukraine.** Translated and abridged by Hanna Kellers; ed. and introduction by C. W. Simpson. Edmonton, The Institute Press, 1939. Pp. 702.

B-3) Hrushevsky Mychailo. **A History of Ukraine.** Ed. by O. J. Frederiksen; published for the Ukrainian National Association. New Haven, Yale University Press. 1941. Pp. 629.

Після другої світової війни з'явилися:

B-4) Manning Clarence A. **The Story of the Ukraine.** New York, Philosophical Library, 1946. Pp. 326.

B-5) Nahayewsky, Rev. Isidore. **History of Ukraine.** Philadelphia, "America" Publishing House, 1962. Pp. 295.

ЧЛЕНИ ШИРШОЇ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

На наше запрошення зголосилися до співпраці в ширшій редакційній колегії наступні члени УПС чи УСП:

Австралія: Ярослав МАСЛЯК, Аргентина: Володимир ІВАНИК, Великобританія: Анна ГЕРАСИМОВИЧ, Канада: Петро БІЛАНЮК, Тоня ГОРОХОВИЧ, Юрій ДАРЕВИЧ, Богдан КАЗИМИРА, Андрій КАЧОР, Іван В. МАНАСТИРСЬКИЙ, Микола ПЛАВЮК, Петро САВАРИН, Микола СВІТУХА, Роман СЕНЧУК, Омелян ТАРНАВСЬКИЙ, Василь ЯНІШЕВСЬКИЙ, Німеччина: Богдан КОРДЮК, Атанас ФІГОЛЬ, США: Марта БАБИЧ-ТРОФИМЕНКО, Олександер БЕРЕЖНИЦЬКИЙ, Григорій БОБКІВ, Рута ВИТАНОВИЧ-ГАЛІБЕЙ, Микола ГРУШКЕВИЧ, Тарас ДУРБАК, Лариса ЗАЛЕСЬКА-ОНИШКЕВИЧ, Ганна КОРЕНЕЦЬ, Євген КУЛЬЧИЦЬКИЙ, Атанас МІЛЯНИЧ, Наталка СКОЧИЛЯС, Лесь ХРАПЛИВА. Франція: Володимир ЯНІВ.

АВТОРИ ЦЬОГО ЧИСЛА:

Орест ГАВРИЛЮК — член куреня УПС "Чорноморці", д-р медицини, провідник з'єднання новацьких виховників "Орлиний Круг", головний референт УПН-ів при ГПБ, живе в Брукліні, США.

Яро ГЛАДКІЙ — член куреня УПС "Чорноморці", голова ГПБ, довголітній член Головного Пластового Проводу, інженер будівництва, живе в Гарісбурзі, США.

Роман ГОЛОД — член куреня УПС "Лісові Чорти", член ГПР, голова КПР в Канаді, кількакратний голова станичної старшини і кошовий у Торонто, інженер, живе в Торонто, Канада.

Лариса ЗАЛЕСЬКА-ОНИШКЕВИЧ — член куреня УПС "Перші Стежі", співредакторка журналу "Юнак", а давніше журналу УСП "До Висот", бувший член КПС у Канаді та виховница УПЮ-ок в Торонто, живе в Трентоні, США.

Ольга КУЗЬМОВИЧ — головна булавна пластунок і крайова комендантка пластунок у США, редактор сторінки "Пластова Ватра" у "Свободі", член куреня "Ti, що греблі рвуть", живе в Бабільоні, США.

Юрій ПЯСЕЦЬКИЙ — член куреня УПС "Лісові Чорти", колишній голова КПР і к. член КПС в Канаді, головний референт пластових видань, редактор другого видання "Життя в Пласті", інженер будівництва, живе в Торонто, Канада.

Ігор РАКОВСЬКИЙ — член куреня УПС "Бурлаки", учасник корейської війни, колишній пластовий виховник, живе в Нью-Йорку, США.

Володимир САВЧАК — член куреня УПС "Лісові Чорти", член ГПР, голова КПР у США, колишній головний булавний пластунів, д-р прав, живе в Нью-Йорку, США.

Дрот — Олександер ТИСОВСЬКИЙ, основоположник Пласти, автор пластового посібника "Життя в Пласті", д-р природничих наук, колишній професор університету у Львові, визначний громадський діяч і член наукових установ, живе у Відні, Австрія.

Атанас ФІГОЛЬ — член куреня "Лісові Чорти", колишній голова ГПС, основник і керівник пластового видавничого підприємства "Молоде Життя" в Мюнхені, колишній головний редактор "Пластового Шляху", адміністратор і визначний співробітник "Енциклопедії Українознавства", д-р прав, магістер філософії і економії, живе в Мюнхені, Німеччина.

Леся ХРАПЛИВА — член куреня УПС ім. Ст. Тисовського, довголітня виховница новацтва, редактор новацького журнала "Готуйсь", поетка і письменниця в ділянці дитячої і молодечної літератури, живе в Нью-Йорку, США.

Деякі дані про авторів статті "Висті з пластового сузір'я" подані у іх дописах.

Ціна: 1.25 дол.

● ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ!

● ЧИТАЙТЕ!

● ПОШИРЮЙТЕ!

ПЛАСТОВІ ЖУРНАЛИ

ГОТУЙСЬ

Журнал пластового новацтва. Річна передплата в Канаді і США — \$ 3.00.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Miss Lesia Chraplywa, 158 East — 7th St., Apt. 3A,
New York, N. Y., 10009, U.S.A. **АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:** Hotujs Magazine
c/o Plast Inc., 140 Second Ave., New York, N. Y., 10003, U.S.A.

ЮНАК

Журнал пластового юнацтва. Річна передплата в Канаді і США \$ 5.00.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: Mr. L. S. Onyshkevych, 189 Franklin Cor. Rd., Nassau
Garden Apts., L19, Trenton, N. J., 08638, U.S.A. **АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:**
Yunak Magazine, 2199 Bloor St. West, Toronto 9, Ont., Canada.

ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ

Орган пластової думки. Появляється квартально. Річна передплата в
Канаді і США \$ 5.00. **АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:** Mr. Jurij Piassekyj, 375 Ellis
Park Rd., Toronto 3, Ont., Canada. **АДРЕСА АДМІНІСТРАЦІЇ:** PLASTOVY
SHLIAKH, 2199 Bloor St. West, Toronto 9, Ont., Canada.